

СТРАТЕГИЈА ЗА СОЦИЈАЛНО ВКЛУЧУВАЊЕ, СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И НАМАЛУВАЊЕ НА СИРОМАШТИЈАТА ВО ОПШТИНА РАДОВИШ

Јули 2011

Издавач

Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ, Скопје

Подготовката и печатењето на оваа публикација се финансиски поддржани од страна на Австриската развојна соработка (ADC)

Подготовка

Роза Јаневска – локален консултант на БИМ-ФВ

Лице за поддршка од Општина Радовиш

Лазар Газепов, координатор на Локалната партнерска група

Проект

„Човекови права и социјална инклузија во Македонија“
Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ - БИМ-ФВ, Скопје
ул. „Вељко Влаховиќ“ бр. 1 А-1/4 1000 Скопје
тел.: +389 (0)2 3216 956
факс: +389 (0)2 3216 982

Тим за поддршка на БИМ-ФВ, Скопје

Петранка Делова-Миладинова – менаџер на проектот
Стојан Мишев – советник за човекови права
Нинослав Младеновиќ – советник за човекови права
Јагода Иљов – административен асистент

Лице за поддршка од Министерството за труд и социјална работа на РМ

Ирена Тодороска – раководител на Одделението за социјална инклузија

Лектура

Марија Костовска

Ставовите изразени овде и оние на авторите не го изразуваат секогаш официјалниот став на Институтот за човекови права „Лудвиг Болцман“ - БИМ-ФВ и на Австриската развојна соработка (ADC)

При употреба на податоците, молиме да се наведе изворот:

СТРАТЕГИЈА ЗА СОЦИЈАЛНО ВКЛУЧУВАЊЕ, СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА
И НАМАЛУВАЊЕ НА СИРОМАШТИЈАТА ВО ОПШТИНА РАДОВИШ

СОДРЖИНА

Извршно резиме	4
Дефиниции	5
Глава 1 - Процес на стратегиско и акциско планирање	6
1.1. Цел, улога, задачи	6
1.2. Принципи на кои е поставена стратегијата	6
1.3. Методолошки пристап	7
Глава 2 – Преглед на постоечки стратегиски документи	9
2.1. Стратегија за локален економски развој на микрорегионот Радовиш и Конче за периодот 2007-2011	9
2.2. Стратегија за развој на образованието во општина Радовиш (2009-2020)	9
2.3. Локален акционен план за вработување за општините Радовиш и Конче (2009 – 2010)	10
2.4. Акционен план за родова рамноправност во општина Радовиш (2010-2011)	10
2.5. Зелена агенда на општина Радовиш (2011-2015)	10
2.6. Индекс на социјална инклузија на локално ниво, февруари 2010 – март 2011	10
2.7. Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво (2010)	11
Глава 3 – Намалување на социјалната исклученост, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на општина Радовиш	11
3.1. Социјален профил на општината	11
3.2. Идентификувани ранливи групи (потреби и приоритети)	15
3.3. Кратко објаснување на алатката и резултати од анализата ПЕСТЕЛ	18
3.4. Приоритетни области за развој (стратегиски приоритети и стратегиски цели)	21
3.5. Резултати од спроведени фокус-групи	26
Глава 4 – Акционен план за спроведување на стратегискиот документ	27
Анекси	40

ПРЕДГОВОР

Почитувани пријатели,

Во изминатиот период беа вложени голем број човечки ресурси во процесот на изработка на Стратегијата за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата во општина Радовиш. Во овој дел, особено внимаваме на процесот на локално планирање коешто е засновано на почитувањето на човековите права и родовата еднаквост. Ве уверувам дека вложениот труд ќе вроди со плод, со оглед на тоа што веќе одреден дел од креираната стратегија е вклучен во определени проекти кои се од голема важност и интерес на општина Радовиш.

Во процесот на партиципативното планирање учествуваа сите релевантни заинтересирани страни како локалните власти, граѓанскиот сектор и деловниот сектор.

Искрено се надевам дека во идниот период преку активна реализација на предвидените активности, значително ќе се подобри социјалното вклучување на маргинализираните групи, социјалната заштита на ранливите групи, со потенцијал за намалување на сиромаштијата на локално ниво.

За успешното спроведување на стратешкото планирање и изработката на Локалната стратегија за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата во општина Радовиш, голема благодарност искажувам спрема донаторот Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – Истражувачка асоцијација Скопје и Австриската развојна соработка, за нивната несебична и отворена поддршка како на финансиски план така и во делот на стручно-техничката соработка.

Д-р Роберт Велков,
Градоначалник на општина Радовиш

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Стратегијата за намалување на сиромаштијата, социјалното вклучување и социјалната заштита на општина Радовиш е изготвена во рамките на заедничкиот проект „Социјална инклузија и човекови права во Македонија“ на Министерството за труд и социјална политика и Институтот за човекови права „Лудвиг Болцман“ (БИМ-ФВ Скопје).

Стратегијата е изработена од Роза Јаневска, консултантка ангажирана од страна на Институтот „Лудвиг Болцман“ (БИМ-ФВ Скопје), со користење на методот на партиципативно учество на Локалната партнерска група на општина Радовиш.

Оваа стратегија се фокусира на три области на развој:

1. Намалување на сиромаштијата;
2. Социјално вклучување на ранливите категории во економскиот, социјалниот и културниот живот на општината;
3. Социјална заштита за сите граѓани на општината.

Стратегијата е поделена на 4 поглавја:

Воведен дел

Глава 1 - Процес на стратешко и акциско планирање

Глава 2 - Преглед на постоечки стратешки документи во релевантни области

Глава 3 - Намалување на социјалната исклученост, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на општина Радовиш

Глава 4 - Акционен план за спроведување на стратешкиот документ

Анекси

Анекс 1 – Листа на учесници во ЛПГ

Анекс 2 – Извештај од наоди со одржани фокус-групи

Анекс 3 - Табеларен преглед на ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ¹

Резултатите од процесот на партиципативно планирање засновано на човековите права, се содржани во овој стратешки документ и претставуваат насоки за одржлив социјален развој на општина Радовиш за периодот 2011-2015 година.

4

Истовремено, оваа Стратегија има цел среднорочно да ги даде генералните насоки по кои Општината треба да се движи кон остварување на своите стратешки цели поврзани со социјалната исклученост, социјалната заштита и намалување на сиромаштијата во општината. Стратегијата го опфаќа периодот 2011-2015 и нуди решенија за решавање и за надминување на најактуелните проблеми од областа со кои се соочува Општината и нејзините граѓани, преку остварување на конкретни стратешки цели.

Листа на кратенки

ЛПГ – Локална партнерска група

ЛС – Локална самоуправа

ЦСР – Центар за социјална работа

ГО – Граѓански организации

ГС – Граѓански сектор

Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ (БИМ-ФВ Скопје)

ДЗС - Државен завод за статистика

ЕУ - Европска унија

ЈКП – Јавно комунално претпријатие

ЛАГ - Локална акциска група

ЛЕР - Локален економски развој

МЗ - Месна заедница

ДУП - Детален урбанистички план

АВРМ – Агенција за вработување на Република Македонија

МОН – Министерство за образование и наука

МТСП – Министерство за труд и социјална политика

МППС – Македонска платформа против сиромаштија

МСП – Мали и средни претпријатија

ПЕ - Подрачна единица

Анализа ПЕСТЕЛ - PESTEL (Political Factors (политички фактори), Economic Factors (економски фактори), Social Factors (општествени фактори), Technological Factors (технолошки фактори), Environmental Factors (фактори кои се однесуваат на животната средина) и Legal Factors (правни фактори)

1. Наоди од Студијата за сиромаштија и социјалната исклученост во Република Македонија - Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“, март 2011

РМ - Република Македонија
УНДП - Програма за развој на Обединетите нации
УСАИД - Агенција за меѓународен развој на САД
УСАИД-МЛГА - Проект за локална самоуправа на УСАИД
ФЗО - Фонд за здравствено осигурување
ЗЕЛС - Заедница на единиците на локалните самоуправи
ЕЛС - Единица на локалната самоуправа
ОМК - Отворен метод на координација
МРЦ - Милениумски развојни цели
МЛС - Министерство за локална самоуправа
КЕМ - Комисија за еднакви можности
МТСП - Министерство за транспорт и врски
ПЗЧП - Пристап заснован на човекови права

ОСНОВНИ ДЕФИНИЦИИ

При изработката на овој документ се користени следниве дефиниции поврзани со намалување на сиромаштијата и социјалната инклузија.

Сиромаштија:

Отсуство или несоодветно реализирање/исполнување на некои основни слободи и права: избегнување на глад, болест, неписменост итн.

Европската унија ја користи следнава дефиниција за сиромаштијата:

“Луѓето живеат во сиромаштија доколку нивните приходи и ресурси се толку несоодветни што ги спречува да имаат животен стандард сметан за прифатлив во општеството во кое живеат. Нивната сиромаштија се согледува преку невработеност, ниски приходи, сиромашни и несоодветни домови, несоодветна здравствена заштита, како и неможност за доживотно учење, култура, спорт и рекреација. Тие често се маргинализирани и исклучени од економски, социјални и културни активности, а нивниот пристап до основните човекови права е ограничен”.

Социјална исклученост:

“Социјалната исклученост е процес во кој одредени поединци се исфрлени на маргините на општеството и целосно се спречени да учествуваат во општествениот живот, како последица на нивната сиромаштија, недостаток од основни компетенции и можности за доживотно учење или како резултат на појава на дискриминација. Ова ги оддалечува од можност за постојано вработување, приходи, образование, можности за обука, како и од секаков вид социјални и општествени активности. Најчесто немаат пристап до органите кои донесуваат одлуки. Ова придонесува да се чувствуваат немоќни и неспособни да ја преземат контролата врз сопствените одлуки, кои пак влијаат врз нивните секојдневни животи”.

Социјална инклузија/вклученост:

“Социјалната вклученост е процес кој гарантира дека на лицата кои се во ризик од сиромаштија и социјална исклученост ќе им се дадат можности и ресурси кои се неопходни за нивно целосно вклучување во економскиот, социјалниот и културниот живот, како и нормален животен стандард и благосостојба во општеството во кое живеат. Ова ќе им овозможи поголемо учество во процесот на донесување одлуки кои позитивно ќе влијаат врз нивните животи, а исто така и пристап до нивните основни права”.

Социјална заштита:

“Социјалната заштита вклучува не само јавни нормативи за социјална сигурност, туку и приватни или нестатутарни нормативи со слична цел, како што се заемно корисни општества и професионални пензиски фондови. Придонесите од сите видови нестатутарни нормативи, формални или неформални, не се целосно утврдени со пазарните сили”.

Глава 1 - Процес на стратешко и акционо планирање

1.1 Цел, улога, задачи

Институтот за човекови права „Лудвиг Болцман“ Истражувачка асоцијација-Скопје (БИМ-ФВ), во рамките на проектот „Социјална инклузија и човекови права во Македонија“ има цел да го примени пристапот заснован на човекови права во процесот на планирање на националните и локални власти кои работат на прашања поврзани со социјалното вклучување, социјалната заштита и намалување на сиромаштијата. Ова придонесува кон општата цел за намалување на сиромаштијата во Македонија, преку поддршка на примената на пристапот заснован на човекови права во областа на социјалното вклучување, а во рамките на процесот на пристапување кон ЕУ, преку работата на носителите на правата и носителите на надлежностите.

Во рамките на проектот, Институтот за човекови права „Лудвиг Болцман“ (БИМ-ФВ Скопје) ангажираше 4 консултанти кои ќе ги поддржат локалните партнерски групи во 8 избрани општини Берово/Пехчево, Студеничани/Чашка, Радовиш/Конче, Липково и Неготино во елаборирањето на документите за сиромаштија, социјално вклучување и социјална заштита, утврдување на приоритети, стратешко и акционо планирање.

Главните цели на проектот се:

- Да се проценат и да се вклучат собраните податоци од Студијата за сиромаштија и социјална исклученост во Република Македонија на БИМ-ФВ за сиромаштија и социјална исклученост во процесот на елаборирање на документите за сиромаштија, социјална заштита и социјална исклученост, утврдување на приоритети, стратешко и акциско планирање;
- Да ги поддржат локалните партнерски групи во процесот на идентификација на ранливите групи лица кои се најмаргинализирани и кои се соочуваат со повеќекратна дискриминација;
- Да се поддржат локалните партнерски групи во нивните напори за изнаоѓање решенија за интегрирање на ранливите и сиромашни групи лица во процесот на планирање на локалниот развој;
- Да придонесат кон утврдувањето на приоритети на локалните партнерски групи за обезбедување на напредокот кон посакуваните резултати;
- Да го промовираат и да останат фокусирани на очекуваните резултати од аспект на Проектот на Институтот за човекови права - Истражувачка асоцијација-Скопје (БИМ-ФВ) за Социјална инклузија и човекови права во РМ;
- Да го имаат предвид и да го вклучат родовиот аспект низ целиот процес на консултации, особено имајќи ја предвид сиромаштијата и социјалната исклученост на жените, како и особено посветување внимание на односите на моќ и процесите на донесување одлуки на локално ниво;
- Да го имаат предвид и да го вклучат аспектот на заштита на животната околина низ целиот процес на консултации.

1.2. Принципи на кои е поставена стратегијата

При изработката на Стратегијата за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на општина Радовиш, применет е концептот на локално планирање, заснован врз принципот на почитување на човековите права (ПЗЧП) и родова еднаквост.

При подготовката на Стратегијата за општина Радовиш беше користена методологијата на партиципативно планирање. Процесот на партиципативно планирање може да се дефинира како вклучување на сите заинтересирани страни (поединци, групи, организации и институции) во одлучувањето за сите прашања поврзани со прашањата за проблемот со сиромаштијата, социјалното вклучување и социјалната заштита во општината.

За примена на партиципативниот пристап во планирањето треба да се задоволат неколку услови и тие беа исполнети во општина Радовиш:

- подготвеност на градоначалниците и на локалната администрација, како и на советите на општините да го спроведат партиципативното планирање;
- транспарентност во работата на Општината при процесот на планирањето;
- непристрасност во односите меѓу градоначалниците, администрацијата и другите заинтересирани страни;
- навремено спроведување на активностите.

При спроведување на процесот на партиципативното планирање се направи идентификација, односно мапирање на ситуацијата во Општината Радовиш, а преку директни контакти со локалните власти, граѓанскиот сектор и со деловниот сектор се формираше Локална партнерска група составена од горенаведените претставници во Општината.

Резултатите од процесот на партиципативно планирање базирано врз почитување на човековите права и родова еднаквост се содржани во овој стратешки документ и претставуваат насоки за надминување на проблемот со сиромаштијата, како и социјално вклучување и социјална заштита на ранливите групи лица од општина Радовиш за периодот 2011–2015 година.

При процесот на изработка на овој документ, Локалната партнерска група се раководеше врз основа на следниве принципи и вредности:

- Отвореност и недискриминација кои ќе обезбедат сигурност во спроведувањето на утврдените обврски за добросостојбата на сите граѓани на општина Радовиш, без оглед на националната, религиозната, половата, социјалната или која било друга припадност;
- Иновација, креативност и динамичност што значи учење од најдобрите меѓународни практики и ќе придонесуваме за нив;
- Флексибилност и одговорност, со цел да се одговори на менливите потреби и околности;
- Транспарентност и коректност кои ќе обезбедат отвореност во донесувањето на одлуките и во распределбата на финансиските средства;
- Почитување, разбирање и поддршка, со цел создавање професионални односи засновани врз доверба и соработка меѓу сите заинтересирани страни;
- Професионализам кој значи доследно спроведување на обврските;
- Ефикасност и ефективност, со што ќе се обезбеди најсоодветно користење на расположивите ресурси;
- Партнерство и комуникативност, со што ќе се промовира ефективен ангажман и партнерство меѓу сите заинтересирани страни во општината;
- Потреба од овозможување слобода на избор на клучните фактори, на средствата и на активностите кои ќе бидат преземени заради остварување на целите;
- Неопходноста од усогласување на активностите со буџетот на Општината и со другите расположиви финансиски средства за спроведување на активностите;
- Следење на динамиката на надворешните процеси кои влијаат врз севкупниот развој на општината, а кои би можеле да доведат до неусогласеност на Стратегијата со надворешната средина.
- Овие принципи и вредности остануваат важечки и при спроведувањето на Стратегијата, како и при набљудувањето и оценката на постигнувањата на развојот на општина Радовиш.

Стратегијата за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата во општина Радовиш е изработена во согласност со Националната стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ (2010-2020), како и во согласност со Отворениот метод на координација (ОМК) кој претпоставува јакнење на капацитетите на локалната власт во процесот на организирање и фацилитирање на широк консултативен процес со граѓанските организации, ранливите, социјално исклучени и сиромашни групи на граѓани, деловниот сектор и сите останати засегнати лица.

При процесот на изработка на овој стратешки документ и при дефинирањето на стратешките приоритети, цели и активности, Локалната партнерска група (ЛПГ) водеше сметка за одредбите од следните прописи²:

- Закон за локална самоуправа, Сл. весник на РМ бр. 5/2002;
- Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа од 2002 год.;
- Закон за територијална организација на единиците на локалната самоуправа, Сл. весник на РМ бр. 55/2004;
- Закон за рамномерен регионален развој, Сл. весник на РМ бр. 63/2007;
- Декларација за учество на локалните и регионални власти во остварувањето на Милениумските развојни цели (МРЦ) од 2006 год.

Истовремено, при концептуализацијата на овој стратешки документ, ЛПГ ги зеде предвид и клучните насоки утврдени со следните програмски документи на Министерството за локална самоуправа (МЛС):

- Програма за спроведување на процесот на децентрализација;
- Национална програма за имплементација.

1.3. Методолошки пристап

Пристапот кој се користеше за изработка на стратешкиот документ е пристап кој е заснован на принципот на партиципативното планирање.

Имено, во изработката на стратешкиот план активно учествуваше Локалната партнерска група на општина Радовиш³. Оваа група беше составена од претставници на Локалната самоуправа (ЛС), јавниот сектор, граѓанскиот сектор (ГС) и деловниот сектор, со што беше обезбедено учеството и придонесот на сите заинтересирани страни во неговата изработка.

Процесот на партиципативно планирање се одвиваше во рамки на две работилници, кои беа водени од страна на консултантот ангажиран од страна на БИМ-ФВ. На овие работилници беа презентирани методите и техниките за стратешко и акциско планирање, со цел ЛПГ да биде запозната со овие методи и техники за да може максимално да придонесе во изработката на стратешкиот план.

За време на работилницата се користеа методи на работа во парови и групи, јавни дискусии, презентации, матрица на приоритети, како и методот метаплан. Со цел да се утврдат политичките, економските, социјалните, технолошките, еколошките и правните фактори кои влијаат врз процесот на стратешкото планирање и врз

2. Исто така беа земен предвид и сите релевантни закони од областа на образованието, вработувањето, социјалната заштита, здравството, домувањето и сл. кои регулираат прашања од особен интерес и значење за ранливите, социјално исклучени и сиромашни групи на граѓани.

3. Приложена листа на учесници во ЛПГ во анекси на овој стратешки документ

спроведувањето на стратегијата, како и заради утврдување на приоритетни ранливи групи и дефинирање на стратегиските дејствија и стратегиските цели за решавање на најакутните проблеми со кои се соочува општината, беше изработена анализата ПЕСТЕЛ на опкружувањето. Имено, Локалната партнерска група направи идентификација и утврдување на приоритетни ранливите групи во општината преку работилниците за стратегиско и акциско планирање, во согласност со можностите и ресурсите на општината. Сето ова е посочено во стратегискиот план, во временска рамка за наредните пет години.

Локалната партнерска група ги утврди следните приоритетни области за дејствување во општината:

1. Намалување на сиромаштијата;
2. Социјална вклученост на ранливите групи;
3. Социјална заштита.

По завршувањето на двете работилници за стратегиско планирање и за изработка на акциски план, како и по спроведените фокус-групи со најранливите категории на граѓани, Стратегијата и Акциониот план беа јавно претставени и презентирани пред граѓаните на општина Радовиш на јавна трибина.

Истовремено, оваа стратегија има цел среднорочно да ги даде генералните насоки по кои Општината треба да се движи кон остварување на своите стратегиски цели кои се поврзани со социјалната вклученост, социјалната заштита и намалување на сиромаштијата во општината. Стратегијата го опфаќа периодот од наредните пет години и нуди решенија за решавање и за надминување на најактуелните проблеми од областа со кои се соочува Општината и нејзините граѓани, преку остварување на конкретни стратегиски цели.

Глава 2 – Преглед на постоечки стратешки документи

При изработката на Стратегијата за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на општина Радовиш беа земени предвид постоечките стратешки документи кои се однесуваат на општината. Подолу следува кусо претставување од аспект на претходните напори за решавање на социјалните проблеми во општината и колку овие социјални проблеми се опфатени во веќе постоечките стратешки документи во Општината.

Општина Радовиш ги има изготвено следните стратешки документи:

- Стратегија за локален економски развој на микрорегионот Радовиш и Конче за периодот (2007-2011);
- Стратегија за развој на образованието во општина Радовиш (2009-2020);
- Општини Радовиш и Конче – Локален акционен план за вработување (2009 – 2010);
- Акционен план за родова рамноправност во општина Радовиш (2010-2011);
- Зелена агенда на општина Радовиш (2011-2015).

Во тек е изготвување на Акционен план за лицата со хендикеп во општина Радовиш.

Други релевантни документи кои ја покриваат областа на интервенција се:

- Националната стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост (2010-2020) ⁴;
- Национална стратегија за изедначување на правата на лицата со инвалидност- ревидирана (2010-2018) ⁵;
- Индексот на социјална инклузија на локално ниво (2011) ⁶;
- Основната студија за сиромаштија и социјална исклученост во Република Македонија (2011) ⁷;
- Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво (2011) ⁸.

2.1. Стратегија за локален економски развој на микрорегионот Радовиш и Конче за периодот 2007-2011

Стратегијата за локален економски развој е заедничка стратегија за општините Радовиш и Конче. Таа е донесена од страна на Комисијата за планирање во периодот мај-декември 2006, а е усвоена од Советот на општините во јануари 2007 година. Стратегијата за локален економски развој се однесува за периодот 2007-2011 и со неа општините Радовиш и Конче заеднички ги даваат основните насоки за одржлив економски развој заради подобрување на квалитетот на живеење на граѓаните во сите сфери на општественото живеење.

Иако оваа стратегија директно не го третира проблемот на социјалната исклученост и социјална заштита на ранливите групи во општината, сепак, претставува добра основа за намалување на сиромаштијата во општината, преку отворање на нови работни места и намалување на невработеноста.

2.2. Стратегија за развој на образованието во општина Радовиш (2009-2020)

Стратегијата за развој на образованието во општина Радовиш е изработена од страна на Комисијата за образование, култура и спорт при Советот на општина Радовиш, со одлука на Советот на општина Радовиш. Во нејзината содржина се внесени целите и задачите од Стратешкиот план за локален економски развој 2007-2011 за општина Радовиш и општина Конче и од Планот за подобрување на работата и управувањето со општина Радовиш, како и забелешките за образовните политики и развојните планови од училиштата.

Потребата за донесување Стратегија за развој на образованието во општина Радовиш произлегува и од потребата за воспоставување систем на стандарди на квалитет на сите образовни нивоа, како што се: образовни стандарди и функционални и амбиентални стандарди на училишните згради и нивото на опременост на училиштата, како и соодветен училиштен двор, зелени појаси, безбедни огради, отстранување на архитектонските бариери за учениците-инвалиди итн. Овие стандарди е предвидено да се имплементираат до 2020 година.

4. 2010, септември; Издавач: Влада на Република Македонија. Документот е достапен на интернет-страницата на Министерството за труд и социјална политика на Република Македонија (МТСП) www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/SocialExclusion%20strategy%20mk%20final%20word.doc

5. Издавач: Влада на РМ. Документот е достапен на интернет-страницата на Министерството за труд и социјална политика на Република Македонија (МТСП) <http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/FINALNA%20Revidirana%20Nacionalna%20Strategija.pdf>

6. 2011, Издавач: Институт Евро – Балкан; Документот е достапен на интернет-страницата на Институтот Евро-Балкан: http://www.euba.edu.mk/tl_files/Publikacii%20EUBA/Indeks%20na%20socijalna%20inkluzija%20-%20WEB.pdf

7. "Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

8. Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, октомври 2010. Документот е достапен на интернет-страницата: <http://bim.lbg.ac.at/de/socijalna-inkluzija-i-covekovite-prava-vo-makedonija/analiza-na-sosto-bite-vo-sotsi-alnata-zashtita-i-sotsi-alnoto-vkluchuva-e-n>

2.3. Локален акционен план за вработување за општините Радовиш и Конче (2009 – 2010)

Акциониот план за вработување за општините Радовиш и Конче е изработен во рамките на КАРДС Проектот - Политика за вработување III, поддржан и финансиран од ЕУ. Носители на проектот се општините Радовиш и Конче, во партнерство со институции и невладини организации.

Во документот се дава преглед на главните заклучоци од спроведената анализа на состојбите на локалниот пазар на труд, како и препораки од анализата. Истовремено, преку Локалната стратегија за вработување се одредуваат: главни насоки и приоритетни цели на Акционен план за вработување; план за имплементација на целите; буџет за реализација на целите.

Акциониот план за вработување на микрорегионот Радовиш и Конче се однесува за периодот 2009 – 2010 година.

2.4. Акционен план за родова рамноправност во општина Радовиш (2010-2011)

Акциониот план за родова рамноправност во општина Радовиш е изработен во декември 2009 година, од страна на Комисијата за еднакви можности (КЕМ) меѓу мажите и жените. Тој е резултат на повеќе анализи на полето на родовата еднаквост и е утврдено дека постои фронт за работа, со цел да се променат некои суштествени прашања на полето на родовата рамноправност. Исто така, утврдено е дека постои нееднакво учество на мажите и жените во телата на власта во некои нивоа, а како приоритет е истакната токму изработката и примената на Акциониот план, со што се подобрува ситуацијата на родова рамноправност во општината, посебно во телата на власта на некои нивоа. Во Акциониот план се дефинираат приоритетните области на работа и целите, како и активности и механизми за нивна евалуација и мониторинг.

2.5. Зелена агенда на општина Радовиш (2011-2015)

Зелената агенда е најновиот стратески документ на општината Радовиш кој се однесува на прашањата поврзани со животната средина и се фокусира на обезбедување локален одржлив развој во кој, сосема природно, се вклучени економските и социјалните фактори. Долгорочните цели на Зелената агенда се: прашањата на животната средина да бидат интегрирани во сите релевантни процеси на планирање; подигање на нивото на запознаеност со прашањата од областа на животната средина; подигање на свеста за влијанието на животната средина врз локалниот развој; зголемување на учеството на граѓанскиот сектор во процесите на одлучување во заедницата. Краткорочни цели на Зелената агенда се: анализа на развојот на заедницата во контекст на заштита на животната средина; анализа на потенцијалите и ограничувањата на животната средина; креирање визија и стратески пристап; иницирање интерактивни процеси со релевантните актери и носители на развојот на заедницата.

2.6. Индекс на социјална инклузија на локално ниво, февруари 2010 – март 2011

Публикацијата „Индекс на социјална инклузија на локално ниво“ е резултат на истражувањето кое е спроведено од страна на Институтот за општествени и хуманистички истражувања „Евро-Балкан“ во рамките на проектот „Индекс на социјална инклузија на локално ниво: Создавање инструмент за проценка на еднаквоста на пристапот и правичната распределба на локалните услуги“.

Идејата на оваа студија е да овозможи споредба меѓу сите општини во Република Македонија и меѓу значаен број категории. Неминовно, ваквиот тип споредување (намерно) доведува до подредување на состојбите на повеќе и помалку поволни, во овој случај на ниво на општина. Тоа на студијата ѝ го дава форматот на т.н. индекс или рангирање⁹.

Истражувањето е вршено во 84 општини во Република Македонија, меѓу кои е и општина Радовиш.

Индексот на социјалната инклузија е мерен преку неколку показатели: основни потреби (водоснабдување, санитарни услови, електрична енергија), образование, вработување, социјална заштита, здравство, рурално население, стари лица, транспорт и врски, родова рамноправност, лица со посебни потреби, млади и Роми.

За секој показател се вклучени по неколку параметри кои се предмет на истражувањето. Врз основа на добиените податоци, во однос на параметрите се врши подредување на состојбите во општините, на помалку и повеќе поволни, искажани преку индекс. Големината на индексот се мери на скала од 0 до 10 и е право пропорционална со рангот на општината (повисок индекс – повисок ранг). Индексот претставува основа за рангирање на општините и овозможува да се прави споредба помеѓу општините.

Од 84 општини во РМ, а врз основа на добиените податоци од поставените параметри за секој показател поединечно, во однос на социјалната инклузија во РМ, највисоко рангирана општина е општина Аеродром со индекс на социјална инклузија 6,91, а најниско рангирана општина е Ранковце со индекс на социјална инклузија 3,28. Конечниот ранг на општина Радовиш е 29 место, со конечен индекс на социјална инклузија 5,34.

2.7. Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво (2010)

Публикацијата „Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво“ е издадена во октомври 2010 година. Предмет на оваа анализа е утврдување на состојбата, односно на потребите

9. Индекс на социјална инклузија на локално ниво (2011), стр.13

во однос на социјалното вклучување на локално ниво во следниве шест општини: Штип, Прилеп, Кичево, Сарај, Чашка и Радовиш. Документот е наменет за единиците на локалната самоуправа, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за локална самоуправа, граѓанските организации, меѓународните организации како основа за увидување на актуелните состојби со сиромаштијата, дискриминацијата и социјалната исклученост, како и планирање соодветни мерки и активности за нивно унапредување. Препораките кои се содржани во него се солидна основа за унапредување на политиките, стратегиите и акционите планови на полето на социјалното вклучување на национално и на локално ниво. Оваа анализа претставува и основа за дејствување на македонската платформа против сиромаштијата - МППС. Публикацијата ги утврдува состојбите со социјалната вклученост од перспектива на надлежните институции и граѓаните по одделни општини, вклучително и општината Радовиш.

Глава 3 – Стратегија за социјално вклучување, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на општина Конче

3.1. Социјален профил на општината

Општи карактеристики на општина Радовиш

Општина Радовиш е лоцирана во југоисточниот дел од Република Македонија, а го зафаќа северозападниот дел од Радовишко-струмичката Котлина. Градот Радовиш е општински административен центар со добра местоположба за развој на стопанството, сместен во централниот дел на општината на надморска височина од 380 метри. Како административен центар, градот Радовиш ги опслужува и жителите на општина Конче бидејќи во него се сместени сите државни институции кои дејствуваат на регионално ниво. Во општина Радовиш¹⁰ има 1 град, 22 селски населби и 27 месни заедници. Вкупниот број жители изнесува 28.244, а бројот на домаќинства е 7184. Од вкупното население 66,14% живее во урбани, а 33,86% во рурални средини. Во пет населби живеат помалку од 50 жители. Демографските трендови во општина Радовиш резултирале со целосно празнење на повеќе селски населби. Структурата на населението според етничката припадност е следна: Македонци 82%, Турци 16,2%, Албанци 0,05%, Власи 0,08%, Роми 1% и други 0,67%. Од аспект на старосната структура 51,06% од населението припаѓа на возрастната група 0-14 години, 39,7% на возрастната група 15-64 години и 9,24% на возрастната група над 65 години. Се забележува процесот на стареење на населението, преку мало опаѓање на учеството на населението до 14-годишна возраст и пораст на учеството на старото население.

3.1.1. Анализа на соцоекономската состојба

Во поглед на невработеноста во Република Македонија и во општина Радовиш овој проблем се истакнува како најдоминантен. Од вкупното население (28.244)¹¹, лица над 15-годишна возраст се 17.956. Од нив, економски активни се 11.071 (59,39% од лицата над 15-годишна возраст). Од економски активните лица 8701 се лица кои вршат занимање (или 76,46% од активното население). Учеството на лицата кои вршат занимање од лицата над 15-годишна возраст е 45,41%. Вработени се 4861, од кои 4011 во стопански, а 850 во нестопански дејности, а невработени се 6210. Најголем дел од вработените се сконцентрирани во текстилната индустрија, рударството, градежништвото, металната и електроиндустријата. Во општината, реално постојат можности за намалување на невработеноста преку стимулирање на развојот на приватните бизниси, малите претпријатија, искористување и обновување на потенцијалите за земјоделство и сточарство, како и стимулации за регистрирање на индивидуалните земјоделци кои се занимаваат со оваа дејност. Капацитети: во општина Радовиш не постои развиена мрежа на социјални установи. Има 3 државни детски градинки, еден Дневен центар за лица со ментална попреченост, раководена од невладина организација, но тој е во многу тешка положба бидејќи работи во несоодветни просторни услови и нема обезбедено редовни финансиски средства за негово функционирање. Нема ниту еден дом за стари лица. Во општина Радовиш функционира Меѓуопштинскиот центар за социјална работа во чија надлежност е остварување на правата за социјална заштита на граѓаните од општината Радовиш и општината Конче.

3.1.2. Пазар на трудот и вработување

Во општина Радовиш поважни економски сектори се: градежништво и индустрија за градежни материјали; дрвна индустрија; метална, машинска и неметална индустрија; црна и обоена металургија; рударство; козметичко-фармацевтска индустрија; земјоделство; лов и риболов; туризам; текстилна, прехранбена, тутунска индустрија; трговија; транспорт; банкарство; јавен сервис и услуги. Приватниот сектор е развиен во следните економски гранки: рударство, угостителство, текстил, шумарство, месна индустрија, трговија на големо и мало, занаетчиство, индустрија за конзервирање, млечна индустрија, индустрија за неметали, тутунска индустрија, козметичко-фармацевтска, обработка на злато и сребро. Приватната дејност е доминантна и изнесува 90% од вкупното стопанство во општината.

10. Податоци од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

11. Податоци од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

Според последните податоци добиени од Центарот за вработување во Радовиш¹², бројот на невработени заклучно со 31.10.2010 изнесува 5812, од кои мнозинството се жени (58,12%). Според етничката структура најголем дел се Македонци (4699), Турци (1154), Роми (21), Срби (11), Власи (1), Албанци (1) и други (25). Најголема концентрација на невработените има кај возрасната група од 25 до 29 години (759), од кои 316 се жени. Од вкупниот број невработени, мнозинството чекаат за вработување 8 и повеќе години (1777 од кои 486 се жени). Дефицитари занимања се: дипломирани филолози по англиски јазик, информатичари, електро и машински инженери. Центарот за вработување реализира повеќе активни мерки во согласност со оперативните планови на МТСП, во насока за намалување на невработеноста: обуки за работа со компјутери и странски јазици, преквалификација, доквалификација, самовработување и поддршка на мали бизниси, субвенционирано вработување на млади лица, лица на кои работниот однос им престанал поради стечај или ликвидација, постари лица 55-64 години, деца со телесна/ментална попреченост, самохрани родители, многудетни брачни парови, жртви на семејно насилство, деца без родители). Сепак, вработувањето на корисниците на социјална заштита се одвива тешко, пред сè, поради нивните ниски квалификации. Најзагрозени од аспект на невработеноста се неквалификуваните постари лица за кои е особено тешко вклучувањето на пазарот на трудот.

Во однос на вработувањето како показател, а според студијата Индекс на социјална инклузија на локално ниво, од 84 општини во РМ, општината Радовиш се наоѓа на 68 место, со индекс 2.¹³ За овој показател највисок индекс (5,33) има општина Богданци, а најнизок индекс (1) има општина Струмица. Притоа се земени предвид: број на невработени на 1000 жители, број на невработени од 15 до 29 години на 1000 жители и процент на учество на невработени без квалификации од вкупниот број на невработени.

3.1.3. Основни потреби и инфраструктура

Што се однесува до инфраструктурата во општина Радовиш, околу 90% од патиштата во градот се асфалтирани (иако се доста оштетени и потребна им е реконструкција), додека во селата, освен регионалните патишта, околу 80% од патиштата се неасфалтирани. Приближно 40% од улиците немаат улично осветлување. Во градот Радовиш има неколку паркови, но тие не се средени. Како резултат од поплавите, мостовите се исто така оштетени и потребна им е реконструкција. Од вкупниот број домаќинства, 90% се приклучени кон градскиот водовод. Има пивка вода, со висок квалитет, но водоснабдувањето не е трајно решено и постојат проблеми особено во летниот период. Во некои од ридско-планинските села има проблем со водата за пиење која недостасува во летните месеци поради проблеми со пумпите заради високата точка. Канализационата покриеност не е докрај решена, покриеноста со канализациска мрежа е 90% во урбаните и 60% во руралните средини. Само 7 од селските населби имаат канализација, пред сè, поголемите и понаселени села. Најголем проблем се јавува заради изведената паралелна канализациска мрежа во која се сместени и цевоводот за фекална и цевоводот за атмосферска канализација кои треба да се одделат.

Во однос на показателот Основни потреби во кој се вклучени водоснабдувањето, санитарните услови, електричната енергија и домувањето, општина Радовиш се наоѓа на 19 место со индекс 7,74.¹⁴ Прва рангирана општина од 84-те општини во РМ е општината Ѓорче Петров со индекс 8,75, а последна рангирана е општината Старо Нагоричане со индекс 3,11. Мерејки го индексот на социјална инклузија според процент на села поврзани со јавен превоз, процент на села со пошти, процент на села според отсеченост од општинскиот центар во зима и сл., од 84 општини во РМ, општина Радовиш се наоѓа на 55 место, со индекс 2,61.¹⁵ Највисоко рангирана е општина Чаир со индекс 7,97, а последна рангирана е општина Дебар со индекс 0,67.

3.1.4. Образование

Во градот Радовиш има 2 централни основни училишта. Во селата има 3 централни основни училишта (Ињево, Подареш и Ораовица). Во 12 села има училишта со паралелки до 4-то одделение. По завршувањето на 4-то одделение, децата од овие села ги посетуваат централните околни училишта во околните села. Во градот Радовиш има 1 гимназија и дисперзиран Електротехнички факултет од факултетот во Штип. Децата од селата кои го продолжуваат образованието, по завршување на основното образование најчесто патуваат до Радовиш бидејќи во селата нема средни училишта.

Образовната структура на населението упатува на ниското образовно ниво во општината. Имено, дури 45,7% од населението се со незавршено основно образование, 27,4% се со завршено основно образование, 9,8% со средно техничко, 11% со завршено средно, 0,5% со недовршено високо и 5,6% со завршено високо образование¹⁶.

12. Податоци преземени од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

13. Стр.169, Индекс на социјална инклузија на локално ниво

14. Стр.190, Индекс на социјална инклузија на локално ниво

15. Стр.211, Индекс на социјална инклузија на локално ниво

16. Податоци од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

Степен на образование	Број	Процент
Незавршено основно образование	12 907	45,7%
Завршено основно образование	7738	27,4 %
Завршено средно техничко образование	2767	9,8 %
Завршено средно образование	3016	11 %
Недовршено високо образование	195	0,5 %
Високо образование	1621	5,6%

Образованието како показател во студијата Индекс на социјална инклузија на локално ниво, претставено е преку следниве параметри: опфатеност на деца од 5 до 9 години во образование, опфатеност на деца од 10 до 14 години во образование, наставници на 1000 ученици, процент на неписмени од вкупно население 10 години + , процент на неписмени од население 60 +, процент на села во општината во кои има основни училишта, процент на села во кои има превоз за деца кои одат на училиште во друго место. Според овој показател, општина Радовиш се рангира на 44 место со индекс 7,39.¹⁷ Прва рангирана општина е Пехчево со индекс 8,96, а последна рангирана е општина Зајас со индекс 5,73.

3.1.5. Здравство

Состојбата со здравствените установи е алармантна во однос на покриеноста на селата. Има 1 здравствен дом во градот Радовиш и 7 амбуланти, од кои ниту една не се наоѓа во селата. Има и 4 специјалистички клиника и 7 аптеки, повторно сите во градот. Од приватните здравствени установи има 15 ординации и 8 специјалистички клиника.

Според показателот здравство, Индексот на социјалната вклученост на локално ниво е истражуван преку стапка на смртност на доенчиња, број на умрени на 1000 живородени, број на лекари на 1000 жители, број на медицински сестри на 1000 жители, број на фармацевти на 1000 жители, процент на села според присутност на лекар, процент на села со аптека. Општина Радовиш е рангирана на 74 место со индекс 3,85¹⁸ според овој показател. Во однос на здравството, највисок индекс 8,69 има општина Могила, а најнизок индекс на социјална инклузија 1,91 има општина Другово.

3.1.6. Социјална заштита

Општинска администрација: Во општина Радовиш сè уште не е формирано засебно одделение за социјална заштита. Делот од општинските функции во однос на социјална заштита на населението ги реализира Одделението за јавни дејности и општи работи. Од вкупниот годишен буџет на Општината (120 000 000 денари), само 0,02% се одвојуваат за целите на социјална заштита на граѓаните. Општината Радовиш досега нема изготвено никаков стратески документ од областа на социјалната заштита. Интервенциите на Општината во доменот на социјалната заштита се сведуваат на интервенции по барање на загрижени граѓани кои се нашле во ситуација од социјален ризик и се обраќаат за помош. Вообичаено се работи за финансиска помош за граѓани по претрпени еколошки непогоди. Центар за социјална работа: граѓаните ги остваруваат правата од социјална заштита преку Меѓуопштинскиот центар за социјална работа во Радовиш кој истовремено ја покрива и општината Конче. Од мерките на социјална заштита најчесто се користи социјалната помош. Има 695 корисници на социјална парична помош (9,7% од вкупниот број домаќинства во Радовиш - 7184), 73 корисници на постојана парична помош и 260 корисници на паричен надоместок за помош и нега од друго лице.¹⁹ Мерките на вонинституционална заштита ги користат 8 лица со инвалидност: 4 лица се сместени во згрижувачко семејство, 3 лица во мал групен дом, 1 лице во станбена единица²⁰. Институционална заштита користат вкупно 23 лица. Во општината е неразвиена мрежата на социјални услуги. Постои само еден Дневен центар во рамките на ГО „Порака“ наменет за лица со ментална попреченост. Овој Дневен центар се соочува со големи проблеми во функционирањето и има потреба од адаптација и реконструкција на соодветен простор кај што ќе биде прелоциран. Просторот е доделен од страна на ЕЛС Радовиш, но нема средства за негова реконструкција и адаптација. Изјава од мајка на лице со ментална попреченост „Секаде каде што сме се обратиле за помош, ни велат, морате прво вие да почнете, потоа ние ќе бидеме во состојба да ви помогнеме. Но, Општината не сака да даде барем минимални средства колку да се почне...“²¹ Постои голема потреба од развивање на оваа мрежа со дополнителни дневни центри и други видови социјални услуги. ЦСР има слаба

17. Стр.193, Индекс на социјална инклузија на локално ниво

18. Индекс на социјална инклузија на локално ниво

19. Податоци од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

20. Служба за домување со поддршка за лица со ментална попреченост, како алтернатива на сместувањето на овие лица во институција

21. Цитат од учесник на фокус-група одржана на 14.4.2011, во општина Радовиш

соработка со граѓанскиот сектор, со исклучок на ГО „Порака“²², а со општините се соработува ретко, пред сè, во делот на јавните работи кои не се применуваат во 2010 година (број на ангажирани лица на јавни работи во 2009 бил 26 корисници на социјална парична помош, а во 2010 нема такви лица). Соработката со училиштата е поврзана со деца во социјален ризик. Со здравствените установи се соработува, исто така, најчесто во однос на новороденчиња и деца, а со Центарот за вработување за имплементација на активните мерки за корисниците на социјална заштита. Не постои соработка со приватниот сектор и со верските организации.

Според индексот на социјална вклученост во однос на социјалната заштита како показател, општина Радовиш е рангирана на 45 место, со индекс 5,86, од 84-те општини во РМ.²³ Највисоко рангирана општина во однос на социјалната заштита е општината Конче, со индекс 8,43. Социјалната заштита како показател е истражувана преку следниве параметри: процент на приматели на социјална помош, процент на дел од буџетот на Општината што е издвоен за социјална помош/заштита во 2010, донации за социјална помош/заштита како процент од буџетот на Општината во 2010, мерки и програми на Општината за социјална помош/заштита.

3.1.7. Други значајни капацитети²⁴

Културни институции: Во општина Радовиш активни се две институции од областа на културата: Центарот за култура „Ацо Караманов“ во рамките на кој има кино и театар, сала и Народната библиотека „Браќа Миладиновци“. Постои и еден етнолошки музеј. Познати се фолклорните ансамбли „Бучим“ и „Ацо Караманов“ и 3 аматерски драмски студија. Во Радовиш во текот на годината се одржуваат неколку културни настани: Радовишко културно лето, детски фолклорен фестивал и поетски средби. Меѓу културно-историските вредности на општина Радовиш и Конче се вбројуваат неколку цркви и археолошки локалитети: стар манастир - Дамјан, Маркова кула - Подареш, Исарот - Кале. Постои мала заинтересираност кај локалното население за учество и посета на културни настани. Изјава на невработено лице со високо образование, жена: „И кога некој културен настан е бесплатен, тие не доаѓаат ...“²⁵ **Спортски објекти:** Во Радовиш постојат 7 активни спортски клубови за фудбал, борење, ракомет, стрелаштво, велосипедизам, мото спорт, алпинизам. Радовиш поседува и неколку спортски објекти: спортска сала „25 Мај“ со капацитет од 1500 седишта, спортско-рекреативен комплекс „Шампион“ со олимписки базен, градски фудбалски стадион, повеќе игралишта за мал фудбал, ракомет, одбојка и тениски терен. Во општината има само 2 детски игралишта кои се руинирани. **Медиуми:** Во општината се активни две локални телевизии ТВ Кобра и ТВ Еми, две локални радија: радио Алфа и радио Радовиш и 2 кабелски оператори. Нема печатени локални медиуми. **Граѓански организации:** Во општина Радовиш има регистрирано 70 здруженија на граѓани (вклучително и спортските и фолклорните клубови кои се тековно активни). Од останатите, тековно се активни: 4 граѓански организации за локален развој, 3 за инвалидни лица, 2 еколошки организации, 1 за заштита на правата на жената, 1 за Ромите и 1 за македонско-руска соработка.

3.1.8. Соработка на општината со локални актери

Во рамките на општината, солидна соработка и размена на информации се остварува како со централната власт така и со ЗЕЛС, на чии средби редовно учествуваат претставници од општината, пред сè, градоначалникот. Со ЦСР соработката е многу слаба. Затаена е имплементацијата на јавните работи во соработка со ЦСР, која во минатото повеќе се применувала. За потребите на корисниците на социјална заштита, до пред 2 години Општината издавала семејни уверенија, но таа надлежност повеќе ја немаат. Соработката со локалниот Центар за вработување е нешто подобра. Секоја година овие институции соработуваат од аспект на имплементација на проекти кои се поврзани со активните мерки на пазарот на трудот. Задоволувачка е соработката со НВО кои се активни во општината. Најчесто се остварува со Црвениот крст, иако корисниците на социјална помош воопшто не се задоволни и не паметат кога последен пат добиле помош од оваа организација. Општината соработува и со останатите НВО, преку Одделението за локален економски развој преку директно информирање, испорака на помош при апликација на предлог-проекти, обуки и партнерства при заеднички апликации на предлог-проекти. Соработката со приватниот сектор не се остварува на полето на социјалната заштита, туку се сведува на контакти заради донации за потребите на општината. Недоволна е соработката со верските организации која понекогаш се сведува на барања за донации или издавање дозволи кои не се поврзани со задоволување на социјално-заштитните потреби на граѓаните во општина Радовиш. Општината Радовиш ги вклучува граѓаните најчесто во рамките на процесот на стратемско планирање, преку јавните расправи за урбанистичко планирање и преку јавното огласување и информирање за постоечки обуки, работилници и програми.

22. ГО која работи со лица со ментална попреченост и во чии рамки е Дневниот центар за овие лица

23. Индекс на социјална инклузија на локално ниво, стр. 202

24. Податоци од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

25. Цитат од учесник во фокус-група одржана на 14.4.2011 во општина Радовиш

3.2. Идентификувани ранливи групи (потреби и приоритети)

Во сферата на човековите права, сè поголемо внимание им се посветува на луѓето кои припаѓаат на специфични групи кои по своите потреби или проблеми се нарекуваат ранливи групи. Луѓето кои им припаѓаат имаат одредени заеднички карактеристики или, пак, се во ситуација што ги прави уште поранливи на дискриминација. Прашањето на човековите права во Македонија и генералната општествена клима укажуваат на фактот дека постојат значителни разлики помеѓу одделни региони и различен пристап во справувањето со различни проблеми со кои се соочуваат ранливите општествени групи. Додека најголемиот дел од ваквите проблеми, повеќе или помалку, се заеднички за сите лица, би било сосема погрешно идентични решенија да бидат применети во секој регион одделно, имајќи ги предвид различните услови на теренот и специфичните културни разлики во одделни региони.

Идентификацијата на сиромашните и на ранливите во општина Радовиш се спроведе со консултација на сите вклучени фактори, т.е. Локалната партнерска група, истакнувајќи ја уште еднаш важноста од воспоставување партиципативен пристап во почетокот на процесот. Ова се изврши преку работилница која се одржа од 21 до 23 март 2011 година во хотел „Дрим“ во Струга, на која присуствуваа претставници на Локалната партнерска група (ЛПГ) од општина Радовиш. На работилницата, низ конструктивна и отворена дискусија беа разгледани ранливите групи во општината и беа анализирани нивните специфични проблеми и идентификувани нивните потреби. Потоа, со помош на матрица на приоритети, ЛПГ ги подреди приоритетните ранливи групи во општината, по следниов редослед:

Ранлива група	Дефинирани проблеми	Потреби
Лица со телесна/ментал-на попреченост	<ul style="list-style-type: none"> - Пристап до институции; - Неинформираност за правата; - Подобрување на условите на постоечкиот Дневен центар за лица со ментална попреченост; - Отворање на нови Дневни центри за згрижување лица со телесна/ментална попреченост. 	<ul style="list-style-type: none"> - Намалување на физичките и социјални бариери; - Обуки и работилници за информирање и за подобрување на психо-физичкиот интегритет и обезбедување услови/можности за професионално самоостварување во локалната заедница и поширокото социјално опкружување; - Нови простории, подобро опремени и попристапни (дислокација на Дневен центар); - Финансиска одржливост на Дневниот центар; - Воведување активни мерки за приоритетно само/вработување, мерки за подобрување на социјалните услуги.
Лица заболени од малигни заболувања	<ul style="list-style-type: none"> - Необезбедена квалитетна и доволна здравствена заштита и лекови за лицата со овој тип проблеми; - Отсуство на лоби групи за поддршка во нивните локални средини; - Несоодветен третман од заедницата и општеството. 	<ul style="list-style-type: none"> - Програми за превенција и рано откривање; - Дополнителна финансиска поддршка и олеснување при лекувањето; - Информирање за превенција од болеста преку јавните медиуми; - Психолошка поддршка и групи за самопомош заради надминување на депресивни состојби кај заболените лица; - Промена на Законската регулатива заради задолжителни лекарски прегледи за рано откривање и дијагностицирање.
Жртви на семејно насилство	<ul style="list-style-type: none"> - Непостојне на засолништа и други видови сервисни услуги за овие лица; - Недоволна информираност во заедницата за видовите и облиците на семејното насилство; - Страв од осуда од страна на околината. 	<ul style="list-style-type: none"> - Отворање на засолништа и примена на други видови сервисни услуги; - Отворање на СОС линија; - Подигање на јавната свест за облиците и видовите на семејното насилство и негово навремено препознавање; - Организирање и спроведување на работилници, предавања и семинари за лица кои работат или ќе работат со жртви од семејно насилство; - Отворање на правни и психолошки советувалишта за жртвите на семејно насилство; - Овозможување за бесплатно застапување на жртвите на семејно насилство пред суд.

Малолетни деликвенти	<ul style="list-style-type: none"> - Нарушени семејни односи; - Ризик од зависност на овие деца од наркотични средства; - Најголем процент од малолетните деликвенти потекнуваат од социјални семејства чии родители се со низок степен на образование; - Исклученост на малолетните деликвенти од образовниот систем; - Деликвенција предизвикана/поттикната од нарушени односи со повозрасни членови од нивното семејство, роднини и пријатели; - Најголем процент од оваа ранлива категорија се деца од машки пол. 	<ul style="list-style-type: none"> - Идентификување и евиденција на самите нив и на семејствата од каде што потекнуваат заради преземање на несоодветни мерки; - Воведување редовни/ континуирани мерки – редовна работа со родители и деца кои веќе се/ или се под ризик да станат малолетни деликвенти, од страна на Центарот за социјална работа (стручните служби) и подготовка на посебни индивидуални програми (приспособени на потребите и условите); - Програми за вклучување/реинтеграција на овие деца во редовниот образовен систем; - Крајна мерка: нивно сместување во воспитно-поправен дом.
Невработени лица	<ul style="list-style-type: none"> - Нереална слика за точниот број невработени лица во општината - бришење од евиденција и одлевање на работна сила во соседни земји; - Голем број затворени производни капацитети; - Несоодветно образование на невработените лица во согласност со пазарот на трудот; - Несоодветни ресурси за информирање на невработените лица во однос на пазарот на трудот; - Непостоене на системи и мерки за доживотно учење; - Неконкурентност на пазарот на трудот (немање на соодветни вештини); - Недоволна промоција на расположивата работна сила и капацитет во општината. 	<ul style="list-style-type: none"> - Точно евидентирање/регистрација/пререгистрација на невработените лица во општината; - Рестартирање и отворање на нови капацитети кои ќе овозможат вработување; - Програми за преквалификации, доквалификации и дообуки, како и програми за субвенции за невработените лица во општината; - Соодветно информирање на невработените лица за постоечкиот пазар на трудот и за нови работни места преку веб-страници, соопштенија, огласни табли и сл.; - Промовирање програми за доживотно учење; - Обуки за преквалификација и доквалификација заради стекнување на соодветни вештини кои ќе овозможат поголема конкурентност на пазарот на трудот.
Стари и изнемоштени лица	<ul style="list-style-type: none"> - Недоволна грижа за старите лица од страна на семејствата, институциите; - Непостоене на Центри за грижа на овие лица и/или други видови сервисни услуги; - Постоене на потреба за нивна нега и грижа од страна на специјална служба (патронажа); - Недоволно финансиски средства наменети за оваа ранлива категорија. 	<ul style="list-style-type: none"> - Збогатување на мрежата на социјални услуги за старите лица (сервиси за помош и нега во домашни услови, сместување во дневни центри или мали групни домови); - Отворање на домови и дневни центри за привремено згрижување; - Реактивирање на патронажни служби за стари и изнемоштени лица во општината; - Задолжително одвојување на буџетски средства за оваа категорија граѓани.
Корисници на дрога и алкохол	<ul style="list-style-type: none"> - Изолација и осудување на овие лица од страна на семејствата, средината и општеството; - Несоодветни медицински и психолошки третмани; - Отпор за отворање на дневни центри од страна на локалната самоуправа; - Изразени здравствени проблеми. 	<ul style="list-style-type: none"> - Подигнување на јавната свест за прифаќање и помагање на овие лица, а не нивно отфрлање и маргинализирање; - Програми за индивидуална и групна работа со овие лица, со вклучување на стручни лица (психолози, психијатри, социјални работници); - Развивање на програми за рехабилитација на овие лица; - Зголемено лобирање заради отворање на дневен центар за згрижување на овие лица; - Мерки за зголемување на лекарската контрола поради спецификите на зависноста.
Самохрани родители	<ul style="list-style-type: none"> - Недоволни финансии заради невработеност; - Невработеност заради грижа на нивните деца; - Недостаток од потребните средства за образование и одгледување на децата; - Немање на работно искуство. 	<ul style="list-style-type: none"> - Воведување активни мерки за нивно вработување; - Предност при вработување или приоритетно вработување; - Промовирање на програми за вработување и самовработување и проширување на формите на социјална помош што ги реализира општината; - Бесплатно згрижување на нивните деца во детските градинки; - Програми за психо-социјална поддршка на родителот; - Овозможување на бесплатна правна помош на родителот заради обезбедување на законско право на алиментација.

Необразовани лица	<ul style="list-style-type: none"> - Непостоење на систем за едукација на возрастни лица; - Постојење на ниско ниво на свест за потребата од образование и едукација. 	<ul style="list-style-type: none"> - Преземање на системски мерки за едукација на возрастни лица; - Подигање на јавната свест за важноста и потребата од образование и едукација.
Роми	<ul style="list-style-type: none"> - Домување (лоши услови на живеење); - Вработување (дискриминација, непостоење на посебни програми за вработување на Роми); - Образование (непочитување на постоечкиот Закон за задолжително основно и средно образование, дискриминација на женски деца, непостоење на паралелки на ромски јазик); - Непочитување на мерките за здравствена заштита. 	<ul style="list-style-type: none"> - Домување (градење на згради, асфалтирање на улици, водовод и канализација, градење на детски градинки, здравствени пунктови, подигање на свеста за условите на живеење); - Вработување (надминување на стравот од самовработување/подигање на свеста, надминување на дискриминацијата при вработување на Ромите, преквалификација/занаети, посебни програми и субвенции за вработување); - Образование (подигање на јавната свест за важноста од образование, вклучување на женски ромски деца во образовниот систем и работилници за надминување на постоечките предрасуди и стереотипи, отворање паралелки на ромски јазик); - Здравствена заштита (вакцини за бебиња и деца од ромската популација, едукација за одржување на хигиена, едукација за полово-преносливи болести и малигни заболувања и за самопреглед за рано откривање на рак на дојка, отворање на стоматолошки ординации во населби со ромско население, образување на млади девојки-Ромки како медицински сестри).
Сексуални работнички	<ul style="list-style-type: none"> - Ниско ниво на свесност за сопствената вредност; - Финансиски проблеми; - Невработеност; - Социјални разлики. 	<ul style="list-style-type: none"> - Нивна идентификација и евиденција; - Развивање на програми за подигање на нивната сопствена вредност, самосвесност, самопочитување и самодоверба; - Едукации за сексуално преносливи болести и инфекции и начин на заштита од нив; - Здравствени прегледи заради утврдување на фактичката здравствена состојба; - Предавања за зголемената појава на оваа ранлива категорија во нашето општество и предлог-мерки за спречување на нејзиното ширење; - Соработка меѓу институциите за надминување на состојбите.
Питачи, бездомници	<ul style="list-style-type: none"> - Непостоење на прифатилишта или други видови сервисни услуги во општината. 	<ul style="list-style-type: none"> - Отворање на прифатилишта и развивање на алтернативни сервисни услуги; - Враќање/реинтеграција во образовниот систем (доколку се малолетни).

Како три најприоритетни ранливи групи во општина Радовиш беа идентификувани лицата со инвалидност, лицата заболени од малигни заболувања и лицата жртви на семејно насилство.

Лицата со телесна/ментална попреченост кои живеат во општина Радовиш немаат основни услови за секојдневно функционирање и развој и многу мали можности за нивна вклученост и интеграција во заедницата. Тие претставуваат голема обврска за родителите и за целото семејство. Во општината постои Дневен центар за лицата со ментална попреченост кој е раководен од невладина организација, но тој е во многу тешка состојба од неколку причини: сместен е во несоодветни просторни услови и нема обезбедено редовни финансиски средства за негова одржливост. Потребна е итна дислокација, во адаптиран соодветен простор за негово функционирање, како и издвојување на редовни буџетски средства од страна на Локалната самоуправа заради негова одржливост. Во општината не постојат други дополнителни олеснувачки расположиви услуги во однос на лицата со телесна/ментална попреченост. Притоа, постојат и физички бариери за пристап до услугите, како и многу мали можности за образование и вклучување во социјалниот живот за овие лица, па тие се оставени на грижа само на семејството.

Лицата заболени од малигни заболувања се ранлива категорија во општина Радовиш за кои нема обезбедено квалитетна и доволна здравствена заштита, како и потребни лекови за лицата со овој тип проблеми. Не постојат никакви услуги и мерки во општината заради олеснување на нивната состојба и идентификувано е отсуство на лоби-групи за нивна поддршка во нивните локални средини. И покрај фактот што тие се наоѓаат во тешка психичка, депресивна состојба постои несоодветен третман кон нив од страна на локалната заедница, па и од целото општество.

Жртвите на семејно насилство се ранлива категорија граѓани која е во пораст во општина Радовиш. Во општината не постојат засолништа, ниту пак други видови сервисни услуги за овие лица, така што тие најчесто не се ни пријавуваат и се оставени самите да се снаоѓаат со ситуацијата. Во прилог на ова е и фактот што најчесто чувствуваат страв од осуда од страна на локалната заедница. Во општината постои недоволна информираност за видовите и облиците на семејното насилство, како и за мерките за заштита, па се случува насилството да не се препознае од страна на жртвите на семејното насилство или да се препознае, но да не се побараат и да не се применат соодветните мерки за заштита. Постои голема потреба од актуелизација и информации за семејното насилство во општина Радовиш заради побрзо надминување на состојбите и заради преземање соодветни мерки за заштита на жртвите на семејното насилство.

3.3. Кратко објаснување на алатката и резултати од анализата ПЕСТЕЛ

Името на оваа алатка за анализа доаѓа од англиската кратенка PESTEL која се фокусира на следните аспекти, односно фактори на влијание:

- Политички фактори
- Економски фактори
- Социјални (општествени) фактори
- Технолошки фактори
- Еколошки фактори и
- Легални (правни) фактори

Анализата ПЕСТЕЛ беше направена врз ранливите групи со цел да се согледаат можностите и ризиците во однос на политичките, економските, социјалните, технолошките, еколошките и правните фактори во непосредното опкружување.

Политички	<p>Вработување по основ на припадност на политички партии; Неподдржување за донесување закони за одделни ранливи групи (пр. лицата со телесна/ментална попреченост) на иницијатива на НВО; Недоволна или самодекларативна застапеност на ранливите групи во платформите на политичките партии/ниско ниво на политичка свест; Влијанието на меѓународната заедница и на соседните држави од регионот;</p> <p>Политичка стабилност на државата.</p>
Економски	<p>Недостаток на финансиски средства за задоволување на основните животни потреби; Кратење на буџетски пари заради штедење; Злоупотреба на припадниците на ранливите групи (пр. лицата со телесна/ментална попреченост, самохрана родители) од страна на деловниот сектор заради остварување на предвидени законски олеснувања и бенефиции; Недоверба во работната способност на лицата со инвалидност; Недостаток на инвестиции и потреба од поголеми инвестиции кои ќе овозможат вработување на ранливите групи граѓани;</p> <p>Креирање на посебни економски програми за ранливи групи лица;</p> <p>Стимулирање на претприемништво и можности за самовработување за ранливи групи граѓани;</p> <p>Спроведување на европските стандарди за вработување, вклученост и заштита на ранливи групи лица.</p>
Социјални	<p>Непостоење на НВОи кои вршат доквалификации и преквалификации; Непостоење на центри за обука, доквалификации и преквалификации на невработени и социјално загрозени лица; Неадекватен третман на лицата со инвалидност како социјален товар на државата; Различни привилегии и примања врз основа на инвалидитет; Нарушени семејни односи; Нефункционалност на синдикати и непостоење на соодветни форми на синдикално здружување;</p> <p>Недоволна здравствена заштита;</p> <p>Недоволно екипирани установи за социјална заштита;</p> <p>Неактивен НВО сектор;</p> <p>Недоволна промоција на јавно-приватно партнерство и формирање на социјални фондови;</p> <p>Потреба од соодветни човечки ресурси.</p>

Технолошки	Недоволна искористеност на новите технологии кои можат да придонесат за намалување на бројот на невработени; Поголема искористеност на Интернет мрежи во насока на подобрување на состојбата на ранливите групи лица; Неможност за избор на одредени занимања поради инвалидност (дискриминација во пристапот до пазар на труд врз основа на инвалидност); Потреба од модернизација на капацитетите.
Еколошки	Здрава еколошка средина како фактор кој позитивно влијае за поттикнување на производството на еколошки здрава храна и полесен пласман; Необезбеден пристап до парковите за лицата со инвалидност; Потреба од зачувување на животната средина; Промовирање на програми и проекти за заштита на животната средина.
Легални/Правни	Измени и усогласување на законските прописи за приоритетно вработување на социјално загрозени и ранливи групи лица, согласно со европските и меѓународни стандарди; Доследна примена/спроведување на постоечката законска регулатива, ратификуваните конвенции и меѓународни договори; Потреба од донесување правилници и други подзаконски акти; Нератификувана Конвенцијата за правата на лицата со инвалидност; Неинформираност за одредени закони и за постоечката законска регулатива; Неинформираност за одредени правилници и акти; Воведување суштински законски мерки за недискриминација; Измени во Законот за работни односи и трудово-правно законодавство; Измени во здравственото законодавство.

Притоа беше идентификувано следново:

Родов аспект

Националната стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост 2010-2020, како специфична стратесиска цел го предвидува унапредувањето на положбата на жената и намалување на степенот на сиромаштија и ризикот од социјална исклученост. Во согласност со Националниот план за родова рамноправност 2007 – 2012 и Законот за еднакви можности помеѓу жените и мажите се нагласува потребата од систематски пристап, преку родовите институционални механизми, во тесна соработка со неформалниот систем за превенција и заштита (невладиниот сектор) на централно и локално ниво. Како дел од целите се наведуваат:

1. Превенција од родово базирана дискриминација, насилство и социјална исклученост на женската популација, особено нагласена во руралните и во другите помали заедници, како и меѓу етничките групи;
2. Формална заштита на правата на жените преку зајакнување на капацитетите и координираноста на институциите и сервисите, пред сè, на локално ниво.
3. Поголем фокус кон активности насочени кон инкорпорирање на родовиот концепт во политиките на централно и локално ниво од аспект на социјално вклучување, преку родовите институционални механизми во соработка со невладиниот сектор.

Врз основа на претходно кажаното, овој документ вклучува релевантни податоци од родов аспект за општината Радовиш:

Во општина Радовиш 51,3% од населението се мажи, а 48,7% се жени.

Табеларно претставено: Вкупно население по пол мажи – жени на 31.12.2008, 2009

Година	Мажи	Жени	Вкупно
2009	14 624	14 027	28 651
2008	14 591	13 979	28 570

Извор: Процени на населението на 30.6.2009 и 31.12.2009 според пол, јули 2010 НТЕС 3 – 2007 год., (ДЗС) Државен завод за статистика²⁶.

26. Податоци од Основна студија за сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ: Локални социјални проблеми и потреби, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман – БИМ-ФВ Скопје, март 2011

Во регионот, кај половата структура во целина се забележуваат одделни незначителни отстапувања во споредба со општата полова структура на ниво на Републиката. Додека застапеноста на машкото население на државно ниво изнесува 50,06%, во општина Радовиш изнесува 51,3%. Ова отстапување е позначајно во руралните и понеразвиените населби. Оваа нерамнотежа меѓу половите е сериозен показател за нарушениот баланс на популацијата. На ниво на целиот регион се забележува постепен процес на стареење на населението: мало опаѓање на учеството на младото население до 14-годишна возраст, а истовремено и пораст на учеството на старото машко население во категоријата над 55 години.

Во општина Радовиш постои Комисија за еднакви можности на жените и мажите (КЕМ) која е формирана во септември 2009 година. Составена е од 6 члена: 3 мажи и 3 жени од сите политички партии кои партиципираат во Советот на општината. Со едногласна одлука за претседател на Комисијата е избрана жена, а како координатор е назначена жена која е раководител на правниот сектор во општината. Оваа Комисија, во декември 2009 година има донесено Акционен план за родова рамноправност во општина Радовиш, за периодот 2010-2011.

Според студијата Индекс на социјална инклузија на локално ниво, во однос на родовата рамноправност како показател, застапени се следниве параметри: процент на застапеност на жени во советите на општините во 2010 година, процент на застапеност на жени во општинската администрација во 2010 година, процент на жени со возачки дозволи во 2010, мерки и програми на Општината за родова рамноправност и постоење на организации на жени и нивна активност. Според овие параметри, општина Радовиш е рангирана на 8 место од 84 општини во Македонија, со индекс 6,82 што укажува на значителен степен на вклученост на жените во општина Радовиш.

Во општина Радовиш жените се најзастапени жртви на семејно насилство²⁷, како една од трите најприоритетни ранливи групи идентификувани во општината. Но, не го пријавуваат поради страв од насилникот, традиционалните патријархални вредности и економската несигурност. Потребно е институциите да работат за подигање на свеста кај граѓаните за заштита од семејното насилство, а жртвите да добиваат соодветна помош и заштита од страна на државата. Условите на жената се задоволителни за скромен начин на живеење. Жената е дискриминирана на пазарот на трудот, пред сè, врз основа на возраста. Како дополнителен проблем се јавува и состојбата на жените над 40-годишна возраст кои се со нарушена здравствена состојба, имаат одредени заболувања поради кои не се работоспособни. Меѓутоа, овие дијагнози не се во таква категорија за да можат да остварат помош од областа на социјалната заштита. Поради невработеноста и борбата за егзистенција, жените се принудени да работат физичка работа во земјоделски задруги. Од вработените жени беше истакнато дека во приватните фирми е застапен мобингот во сите негови форми. Значи, не им е исплатен стажот во целост, примаат минимален личен доход и немаат утврдено работно време. Со тоа работодавците вршат злоупотреба на евтината женска работна рака. Воопшто, степенот на невработеност во општина Радовиш е висок. Кај жените не е развиена свест за потребата од редовна здравствена заштита и не се запознаени со своите права од областа на здравствената заштита. Потребно е да се воведува здравствена едукација во рамките на редовниот образовен процес. Друг проблем поради кој жените не ги користат редовно здравствените услуги е финансиската немоќ, зашто за сите здравствени услуги во секундарната и во терцијарната здравствена заштита се плаќа партиципација. Здравствените услуги, пак, во приватните здравствени установи се наплатуваат во целост.

Осврт кон животната средина

Архушката конвенција²⁸ како меѓународен договор е еден од најважните инструменти за заштита на правата на граѓаните за здрава животна средина. Јавноста има право и потреба да биде информирана, да учествува во одлучувањето по прашањата за заштита на животната средина и да има слободен пристап до нив.

Имплементацијата на Архушката конвенција овозможува подобрување на пристапот до информациите, зголемување на учеството на јавноста во одлучувањето, со што се подобрува квалитетот на одлуките, а сето тоа ќе резултира со подобрување на квалитетот на животната средина. Имплементацијата на Архушката конвенција придонесува кон заштита на правото на секој поединец од сегашните и идните генерации, да живее во животна средина што е соодветна за неговото здравје и добросостојба и да се овозможат правата на пристап до информациите, учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правдата во однос на прашањата сврзани со заштита на животната средина, а во согласност со Законот за заштита и унапредување на животната средина. Општината Радовиш се соочува со неколку еколошки проблеми. Клучниот еколошки проблем е поврзан со дивите депонии кои никнуваат околу градот и ги има во сите села. Општината има формирано 2 јавни претпријатија и само во градот постои организирано собирање на сметот и на цврстиот отпад. Друг е проблемот со отпадните води кои претставуваат едни од најсериозните загадувачи на животната средина. За организирано одведување на отпадните води од домаќинствата, поголемиот дел од селата ги собираат отпадните води во фекални јами поради недостатокот на канализациона мрежа, па постои опасност за загадување на водата за пиење од артерските бунари. Загаденоста на реките е надмината откако е спречено загадувањето на Тополничка Река и Маденска Река од рудникот Бучим. Сепак, во овие реки сè уште се забележливи траги и талог

27. Податоци преземани од Анализа на состојбите во социјалната заштита и социјалното вклучување на локално ниво, Институт за човекови права „Лудвиг Болцман“ – БИМ-ФВ Скопје, октомври 2010,

28. Пристап до документот на интернет-страницата: <http://www.rec.org.mk/Arhuska%20Konvencija/ArhuskaKonvencija-gradjani.htm>

од долгогодишното загадување. На неколку места во општината постои и проблемот на ерозија на земјиштето, особено меѓу селата Подареш и Ораовица и по текот на реките Радовишка, Иневска, Оравичка и Сушица. Треба да се преземат мерки и активности за надминување на горенаведените проблеми, секако, во согласност со посочената Архушка конвенција.

3.4. Приоритетни области за развој (стратегиски приоритети и стратегиски цели)

Локалната партнерска група ги утврди следниве приоритети за надминување на проблемите во социјалата во општина Радовиш, за период 2011-2015 година:

1. Намалување на сиромаштијата
2. Социјално вклучување
3. Социјална заштита

Раководејќи се од проблемите и од потребите во локалната заедница, за секоја од наведените приоритетни области беа одредени стратегиски цели:

3.4.1. Приоритетна област 1 - Намалување на сиромаштијата

3.4.1.1. Стратегиска цел 1 – Формирање на инфо-систем за информирање на невработените лица од идентификуваните ранливи групи и потенцијалните работодавци (2011-2015)

Планирани стратегиски дејствија кои ќе придонесат за реализација на оваа стратегиска цел се следниве:

- Развивање на постоечкиот инфо-портал наменет за невработени лица од ранливите категории граѓани, преку кој невработените лица од ранливите групи и работодавците ќе можат да добијат и да разменат информации во согласност со потребите во општината, во насока за намалување на невработеноста.
- Адаптација на системот за користење од страна на лица со оштетен слух, вид и говор, со што ќе се обезбеди и овие лица да можат да ги користат понудените информации, а со тоа и можност за нивна вклученост во пазарот на трудот.
- Кампања за промовирање на инфо-порталот заради целосно информирање на невработени лица од идентификуваните ранливи категории и на работодавците и е планирано дејствие кое има цел да го потенцира значењето на информираноста и да го промовира постоечкиот инфо-портал како значаен извор на информирање. Кампањата ќе се спроведува преку изработка и дистрибуција на промотивни материјали и реклами.
- Како претпоставки за спроведување на горенаведените активности се јавуваат постоење на волја за промени и прифаќање новини од една страна, а како ризици за спроведување на активностите се јавува отпорот кај населението, поточно припадниците на ранливите групи, при прифаќање на промени, пред сè, заради недоволна активност и недоволниот одзив на граѓаните при имплементација на нови работи.

Како показатели за мерење на успешноста на поставената стратегиска цел се дефинирани:

зголемен процент на проток на информации, зголемен процент на вработени лица од ранливи групи како резултат на инфо-системот, зголемен процент на посети на инфо-порталот, зголемен процент на вработени лица со оштетен слух, вид и говор.

Како средства за верификација се: склучени договори со вработените лица, M1 и M2 обрасци, база на податоци од Агенција за вработување и Централен регистар на РМ, општински податоци и извештаи, веб-извештаи и евидентна листа за посета на инфо-порталот, медиумски извештаи и видеоснимки, примероци од промотивни материјали, извештаи од ГО, наоди и податоци од ЦСР.

3.4.1.2. Стратегиска цел 2 – Намалување на бројот на невработени лица од идентификуваните ранливи групи во општината, преку стимулирање на сезонски вработувања и специјални програми за вработување, субвенционирање при вработување и самовработување, како и микрокредитирање од 5 до 10 % до 2015

За втората стратегиска цел од оваа приоритетна област предвидени се следниве стратегиски дејствија:

- Ажурирање на податоците за бројот на невработени лица од ранливите групи во насока за утврдување на реалната фактичка состојба во однос на невработеноста во општината, како битна основа за преземање на следни активности.
- Развивање соработка на сите релевантни актери со АВРМ Радовиш преку кои ќе се обезбеди поголема координација и соработка помеѓу институциите во општината за надминување на невработеноста кај ранливите категории.
- Поттикнување на сезонски вработувања на лица од ранливите групи преку кои ќе се овозможи ублажување на нивната невработеност и преку кои ќе се овозможи поттикнување на нивни постојани вработувања.
- Поттикнување и креирање специјални програми за вработување на лица од ранливи групи, субвенционирање при вработување/самовработување на лицата од ранливите категории и микрокредитирање при нивно вработување. Ова е дејствие кое има цел да помогне во создавањето на нови работни места за лицата од ранливите групи во општината, а со тоа и намалување на невработеноста.

За спроведување на горенаведените стратегиски дејствија, идентификувани се следниве ризици: Отпорот на заедницата кон промени, непостоење на доволно претприемачки дух, недоволно чувство за посредништво, недоволна промоција на активностите за поттикнување на вработувањето на лицата од ранливите групи.

Дефинирани се следниве показатели за мерење на успешноста на поставената стратегиска цел:

редовно ажурирана, точна и употреблива база на податоци за бројот на невработени лица од ранливите групи во општината, зголемен број на постојани вработувања на лицата од ранливите категории, зголемен број на сезонски вработувања на лицата од ранливите категории, број на новоотворени бизниси и бизниси со самовработувања кои влучуваат лица од ранливите групи.

Како средства за верификација ќе се користат: склучените договори со вработените лица; M1 и M2 обрасци; база на податоци од Агенција за вработување и Централен регистар на РМ, општински податоци и извештаи, податоци и извештаи од вклучени граѓански организации (ГО).

3.4.1.3. Стратегиска цел 3 – Едукација, преквалификација и доквалификација на невработените и социјално загрозените лица, за 15% од реалниот број до 2015 година

Во однос на оваа стратегиска цел, планирани се следниве стратегиски дејствија:

- Организирање курсеви за преквалификација на невработени лица од ранливите групи кои ќе овозможат нивно приспособување на пазарот на трудот во општината.
- Организирање курсеви за учење на странски јазици и компјутери преку кои ќе се овозможи доквалификација на невработените социјално загрозени лица во општината.
- Поддршка на занаетчиството и разни занаети (сувенири, традиционални занаетчиски производи) како можност за генерирање на приходи и самовработување на лица од идентификуваните ранливи групи.
- Изработка на студија за потребите на МСП за работна сила во однос на паралелките во средното училиште и Факултетот за електротехнички науки. Со оваа активност ќе се идентификува реалната фактичка состојба во општината во однос на потребите на пазарот на трудот и колку е во согласност со постоечките можности за образование во општина Радовиш.
- Поведување иницијатива за усогласување на образованието со изготвената студија на локално ниво до Советот на општина Радовиш е активност која ќе создаде услови за усогласување помеѓу понудата и побарувачката на пазарот на трудот во општина Радовиш.
- Значајна претпоставка за реализирање на горенаведените активности е да се обезбедат целосни и сигурни информации за реалните потреби пред започнување на спроведувањето на активностите.

Како показатели за мерење на успешноста на поставената стратегиска цел се дефинирани:

изработена и усвоена Анализа на пазарот на трудот (Студија за потребите во општината), спроведена иницијатива за усогласеност помеѓу можностите за образование во општината и пазарот на трудот, број на одржани обуки и курсеви за дополнителна едукација, број на новоотворени бизниси, вработувања и самовработувања на лицата од ранливите групи кои посетувале обуки и курсеви за дополнителна едукација кои успешно работат подолго од 1 година.

Како средства за верификација се јавуваат: склучените договори со вработените лица, M1 и M2 обрасци, база на податоци од Агенција за вработување и Централен регистар на РМ, општински податоци и извештаи, податоци и извештаи од ПЕ на МОН во Радовиш и МОН, наоди и податоци од ЦСР, извештаи од ГО, консултантски куќи и вклучени експерти, записници и одлуки на Советот на општина Радовиш.

3.4.1.4. Стратегиска цел 4 – Уредена и промовирана индустриска зона заради зголемување на можностите за самовработување и вработување на невработените лица од идентификуваните ранливи групи за 5% до 2015

За реализација на оваа стратегиска цел предвидени се овие стратегиски дејствија:

- Доуредување на ДУП и уредување на индустриските зони. Ова стратегиско дејствие е битен предуслов, со што ќе се овозможи уреден Детален урбанистички план на општина Радовиш и уредени индустриски зони во општината заради привлекување на нови инвестиции во општината кои ќе овозможат вработување на лица од ранливите групи.
- Промоцијата на уредените индустриски зони ќе овозможи пошироко запознавање на јавноста со можностите кои ги нудат овие индустриски зони заради привлекување инвестиции во општината, преку изработка и дистрибуција на промотивни материјали и реклами.

Идентификуван ризик од оваа активност е незаинтересираност за инвестирање во општината.

Дефинираните показатели за оваа стратегиска цел се:

уреден Детален урбанистички план, зголемен број на новоотворени работни места за ранливите категории на граѓани, зголемен процент на самовработувања на лицата од ранливи категории, зголемен број на новоотворени бизниси и нови семејни бизниси во кои се вклучени лица од ранливите групи.

Средства за верификација се: склучените договори со вработените лица, M1 и M2 обрасци, база на податоци од Агенција за вработување и Централен регистар на РМ, извештаи од Одделението за урбанизам, наоди и податоци од ЦСР, примерок од Урбанистичкиот план, записници од Советот на општината, видеоснимки и фотографии, примероци од промотивни материјали.

3.4.2. Приоритетна област 2 - Социјално вклучување на идентификуваните ранливи групи

3.4.2.1. Стратегиска цел 1 - Подигање на јавната свест за потребите на идентификуваните ранливи групи во општината за 30% (2011-2015)

За реализација на оваа стратегиска цел, предвидени се следниве стратегиски дејствија:

- Истражување за потребите на идентификуваните ранливи групи и презентација на резултатите од истражувањето за потребите на идентификуваните ранливи групи се дејствија кои ќе овозможат пошироко и подетално истражување на конкретните и специфичните потреби на идентификуваните ранливи групи во општината заради преземање на соодветни активности и мерки.
- Медиумска кампања за подигање на јавната свест во однос на идентификуваните ранливи групи (лицата со телесна/ментална попреченост, самохрани родители, стари и изнемоштени лица, корисници на дрога и алкохол, малолетни деликвенти и други) наменета и за заедницата и за самите припадници на ранливите групи. Ова дејствие има цел јавноста, но и самите припадници на ранливите групи да се запознаат со нивните права и со основните начела на Законот за недискриминација. Дејствието ќе се реализира преку изработка и дистрибуција на промотивни и едукативни материјали.
- Реализација на јавни трибини за подигање на јавната свест во однос на припадниците на ранливите групи во општината (лицата со телесна/ментална попреченост, самохрани родители, стари и изнемоштени лица, корисници на дрога и алкохол, малолетни деликвенти и други) наменети и за заедницата и за самите припадници на ранливите групи. Јавните трибини имаат цел јавноста и самите припадници на ранливите групи да се запознаат и да станат свесни за нивните права во согласност со постоечката законска регулатива.

Како можен ризик за спроведување на дејствијата се јавува отпорот кон промени што постои кај населението и нивните предрасуди и отвореност да се информираат повеќе за спецификите на припадниците на ранливите групи. Како важна претпоставка за нивно спроведување се јавува неопходноста од обезбедување на потребниот буџет.

Како показатели за мерење на успешноста на поставената стратегиска цел се дефинирани: број на преземени акции и иницијативи во заедницата за вклучување на ранливите групи, извештај од спроведено истражување за потребите на идентификуваните ранливи групи, број на учесници на јавни трибини и настани кои ја промовираат социјалната вклученост на ранливите категории, број на дистрибуирани промотивни и едукативни материјали, процент на поднесени претставки до Канцеларијата на Народниот правобранител.

Како средства за верификација ќе се користат: листи на присутност, извештаи и податоци од ГО, експерти и консултантски куќи, наоди и податоци од ЦСР, база на податоци од Канцеларијата на Народниот правобранител, примероци од резултати од истражувањето, примероци од едукативни и промотивни материјали, медиумски извештаи, видеоснимки и фотографии.

3.4.2.2. Стратегиска цел 2 - Обука на вработените во институциите и граѓанскиот сектор за работа со ранливи групи (почитување и спроведување на закони и ратификувани документи, максимално почитување на законите 2011-2015)

За успешна реализација на оваа стратегиска цел беа планирани следниве стратегиски дејствија:

- Реализација на работилници во кои се вклучени претставници на релевантни организации/институции, претставници на ранливите групи и нивните семејства, како и други субјекти кои работат во насока за подобрување на состојбите на различните ранливи групи. Работилниците ќе опфаќаат учесници/ претставници од страна на институциите во општината (ЦСР, ЛС, полиција, образовни институции, граѓански организации, претставници на ранливи групи и членови на нивните семејства и други) и ќе имаат цел да се понудат сите значајни информации во однос на постоечките закони и ратификувани документи, идентификувани проблеми и потреби и пристап при работа со ранливите категории на граѓани.
- Формирање, функционирање и одржливост на волонтерски сервисни служби и одржлива редовна поддршка на веќе постоечките сервисни служби за поддршка на одредени ранливи групи. Ова дејствие овозможува конкретни сервисни услуги како редовна практика, наменети за припадниците на идентификуваните ранливи групи во општината, а преку вклучување на поголем број волонтери. Исто така, со ова дејствие ќе се влијае за обезбедување на одржлива поддршка на веќе постоечките сервисни служби, како на пример Дневниот центар за лица со телесна попреченост, раководен од ГО „Порака“ Радовиш. На Центарот потребно му е итно обезбедување соодветни простории за работа и редовна финансиска поддршка.

Можен ризик во однос на оваа стратегиска цел е незаинтересираност и неприфаќање на активностите од страна на претставниците на институциите.

Идентификуваните показатели во однос на оваа стратегиска цел се: број на вклучени лица во обуките и реализирани обуки, процент на претставки до Народниот правобранител, зголемен процент на сензибилизирани кадри кои работат со ранливи групи, зголемен процент на расположливи услуги и пристап до нив, зголемен процент на одвоени буџетски средства за ранливите групи.

Средства за верификација се: извештаи, податоци и листи на присутност од Одделението за јавни дејности и општи работи, база на податоци од Канцеларијата на Народниот правобранител на РМ, извештаи и податоци од ГО и консултантски куќи, наоди и податоци од ЦСР, Финансиски извештај за буџетот на Општината.

3.4.2.3. Стратегиска цел 3 – Развивање на програми за вклучување на ранливите групи на локално ниво/ подобрување на квалитетот на животот на овие лица за 30% (2011-2015)

За оваа стратегиска цел се дефинирани следниве стратегиски дејствија:

- Вклучување на ранливите групи во општествените текови (културни и други настани). Преку оваа активност се предвидува зголемено учество на припадниците на ранливите групи во сите настани и активности кои се реализираат во заедницата.
- Поведување иницијатива за зголемување на ставката за 30% за социјални трансфери во буџетот на ЕЛС Радовиш. Оваа активност има цел да ја зголеми улогата на Локалната самоуправа како поддржувач на проекти, активности и иницијативи за поголема вклученост и надминување на проблемите и потребите на идентификуваните ранливи групи во општината.
- Формирање социјален фонд преку кој ќе се обезбедуваат дополнителни средства за програми и проекти наменети за идентификуваните ранливи групи во општината и ќе се поттикне социјалната одговорност во општината.

Како важна претпоставка за спроведување на дејствијата се јавува неопходноста од обезбедување на потребниот буџет.

Во однос на оваа стратегиска цел беа дефинирани следниве показатели:

број на објавени конкурси за граѓанските организации од страна на ЕЛС Радовиш, број на активни и реализирани проекти и програми наменети за идентификуваните ранливи групи во општината, процент на вклучени лица од ранливите категории на граѓани и обем на расположиви услуги за нив, процент на искористеност на расположивите услуги наменети за ранливите групи, формиран активен и функционален социјален фонд.

Средства за верификација на горенаведените показатели се: извештаи и податоци од Одделението за јавни дејности и општи работи, извештаи и податоци од ГО, наоди и податоци од ЦСР, финансиски извештаи на општината и одлуки и записници од Советот на општина Радовиш, печатени медиуми.

3.4.2.4. Стратегиска цел 4 - Воспоставување механизми за идентификување, консултирање и вклучување на сиромашните и ранливите во процесите на донесување одлуки (2011-2015)

- Стратегиски дејствија кои ќе придонесат за успешна реализација на оваа стратегиска цел се:
- Организирање и спроведување на фокус-групи заради директно идентификување на потребите на ранливите групи и можност за нивно спроведување.
- Одржување редовни контакти и состаноци со граѓански организации кои работат и/или застапуваат одделни ранливи категории како уште една можност за вклученост на нивните потреби и нивна вклученост во процесот на донесување одлуки.

Показатели предвидени за оваа стратегиска цел се: зголемен процент на реализирани активности и одлуки како резултат на идентификуваните потреби и зголемен процент на вклученост на ранливите категории граѓани во процесот на одлучување.

Средства за верификација: годишни и квартални извештаи за реализација на општинските програми, записници од одржани седници на Советот на општината.

3.4.3. Приоритетна област 3 - Социјална заштита/преземање дополнителни мерки за социјална заштита

3.4.3.1. Стратегиска цел 1 – Обезбедување на психосоцијална и правна помош за лицата од идентификуваните ранливи групи

Стратегиски дејствија кои се планирани за реализација на оваа стратегиска цел се следниве:

- Изработка на програми за превенција и дејствување за осум идентификувани ранливи групи одделно (жртви на семејно насилство, малолетни деликвенти, корисници на дрога и алкохол, самохрани родители, сексуални работници, питачи бездомници, Роми и стари и изнемоштени лица), кои ќе се применуваат во прифатен центар. Преку развивање на ваков вид програми, за секоја ранлива категорија поединечно ќе се применуваат соодветни превентивни и заштитни мерки во согласност со спецификите на секоја ранлива категорија.
- Отворање прифатен центар за припадници на осум идентификувани ранливи групи (жртви на семејно насилство, малолетни деликвенти, корисници на дрога и алкохол, самохрани родители, сексуални работници, питачи-бездомници, Роми и стари и изнемоштени лица), наменет за итно дејствување во ургентни случаи, до целосно решавање на проблемот. Со ова дејствие би се овозможило ургентно дејствување во итни ситуации на одредени потреби на ранливите групи. Секако, овој прифатен центар не ги решава целосно проблемите и потребите на ранливите групи, но би помогнал да не се прошируваат и да не се продлабочуваат.
- Информирање и промоција на постоечкиот центар за бесплатна правна помош во рамките на подрачното Министерство за правда. Информирањето би се одвивало преку телевизиски и радиоemisии и настапи за да се запознае пошироката јавност за веќе постоечкиот ваков центар.
- Развивање програми кои ќе се применуваат во советувалишта за психосоцијална помош, за жртви на семејно насилство и лица заболени од малигни заболувања. Преку развивање на ваков вид програми ќе се применуваат соодветни активности, во согласност со спецификите на секоја ранлива категорија одделно.

- Отворање на две советувашишта за бесплатна психосоцијална помош за жртви на семејно насилство и лица заболени од малигни заболувања, во рамките на две активни ГО кои работат со овие ранливи групи. Со формирање на советувашишта за бесплатна психосоцијална помош ќе се помогне за ублажување на состојбите во однос на последиците од проблемите и потребите на овие ранливи групи во општината кои се меѓу трите најприоритетни ранливи групи во општина Радовиш.

Како можен ризик за реализација на овие активности се јавува недоволниот расположив буџет на општината.

За оваа стратесиска цел се дефинирани следниве показатели:

отворен прифатен центар и ставен во функција, функционални бесплатни советувашишта за психосоцијална помош, број на дадени услуги и совети, зголемен процент на користење на услугите на постоечкиот Центар за бесплатна правна помош, развиени функционални програми за работа за секоја опфатена/вклучена ранлива група, процент на претставки доставени до Народниот правобранител.

Средства за верификација се: записници и одлуки од Советот на општина Радовиш, извештаи и податоци од ГО и Одделението за јавни дејности и општи работи, експерти и постоечкиот Центар за бесплатна правна помош, програмски извештаи и податоци од прифатен центар и советувашиштето за психосоцијална помош, наоди и податоци од ЦСР, податоци од Канцеларијата на Народниот правобранител, примероци од изработени програми.

3.4.3.2. Стратесиска цел 2 – Ресурси и финансиски средства за одржливост на предложените стратесиски дејствија

За реализација на горенаведената стратесиска цел се предвидени следниве стратесиски дејствија:

- Изградба на најмалку 1 зграда со 10 социјални станови која ќе овозможи решавање на станбеното прашање на социјално загрозените семејства во општината.
- Набавка на возило кое ќе биде во сопственост на ЦСР Радовиш, а за поддршка на ранливите групи. Поради фактот што моментално ЦСР Радовиш располага со старо и не секогаш исправно возило, неопходна е набавка на ново возило кое првенствено ќе служи за поддршка на ранливите групи во општината.
- Организирање на работни состаноци со претставници на општина Радовиш, локалните компании и релевантните актери за обезбедување на финансиски ресурси за реализација на одредени дејствија предвидени со оваа стратегија. Активноста е предвидена заради поголема промоција на самата Стратегија, целите и активностите предвидени со неа, со што би се овозможило поголемо изнаоѓање финансиски ресурси за нејзина реализација и имплементација.

Како можен ризик за остварување на овие активности се јавува недоволниот расположив буџет на општината и зависност од дополнителни средства надвор од општинскиот буџет.

Дефинирани показатели за оваа стратесиска цел се:

зголемен капацитет за давање помош (расположиви социјални станови, расположиво возило во сопственост на ЦСР), зголемен процент на вложени буџетски финансиски средства за реализација на активности наменети за идентификуваните ранливи групи, зголемен процент на реализирани услуги и дејствија наменети за подобрување на состојбите на ранливите групи.

Средства за верификација се: записници и одлуки од Советот на општина Радовиш, наоди и податоци од ЦСР, одлука и база на податоци од МТСП и МТВ, извештаи и записници од ГО, листи на присутност, записници и извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работ, финансиски извештаи за реализирани дејствија, извештај од ревидирање на Стратегијата.

3.4.3.3. Стратесиска цел 3 - Овозможување соодветна помош и поддршка на ранливите и сиромашните групи од населението од страна на општинската администрација

Стратесиски дејствија за оваа стратесиска цел се:

- Зајакнување на капацитетите на општинската администрација преку вработување на социјален работник во општината.
- Зајакнување на капацитетите на општинската администрација преку едукација на вработените за можностите и формите за развивање на социјално-заштитните функции на општината.
- Едукација за стратесиско планирање и изработка на програми од областа на социјалната заштита.
- Проширување на формите на социјална заштита што ги реализира Општината (претежно финансиска помош) со нови форми на социјални услуги.
- Зголемување на процентот што се издвојува од буџетот за социјална заштита и на ефикасноста на тие буџетски средства.

Показателите со кои ќе се мери успешноста на постигнатото се: вработено лице – социјален работник во општина Радовиш, формирано одделение за социјална заштита во општината, воспоставен систем/механизам за развивање на социјално-заштитните функции на општината, број на постоечки стратегии и програми од областа на социјалната заштита, број на реализирани активности од постојните програми, процент на подобрени услови за ранливите групи во општината, број на нови форми на социјални услуги кои се расположиви во општината, процент на подобрени услови на ранливите групи во општината, зголемен процент на општинскиот буџет за социјална заштита.

Средства за верификација: извештај за спроведена проценка на потребите во однос на социјално-заштитните функции на општината, општински записници и извештаи, програма за работа на одделението социјална заштита, база на податоци на АВРМ, формулари за вработување (М1,М2), договор за работа, податоци и финансиски извештаи во однос на буџетот на Општината, извештаи и наоди од ЦСР.

Во делот на реализација на сите планирани стратески цели и дејствија како битни претпоставки за нивно спроведување и можните ризици, притоа, значајно е да се напомене дека Општината располага со сопствени простории во сите населени места, но во некои има потреба за нивна адаптација, реконструкција и реновирање. Дел од предвидените дејствија можат да се реализираат и во други простории (пр. простории на постоечките училишта и сл.).

3.5. Резултати од спроведени фокус-групи

Фокус-групите претставуваат суштински дел при развојот на документи за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост. Тие го дополнуваат процесот на изработка на овие документи, процесот на утврдување на приоритети, како и стратеското и акциското планирање, додавајќи повеќе емоции од страна на најзагрозените и најсиромашните, а во однос на проблемот со сиромаштијата и социјалната исклученост. Преку фокус-групите се добиваат цитати и клучни поенти кои ќе бидат вклучени во развојните документи за да го „оживеат проблемот“. Дискусиите се во насока да ги охрабрат најранливите и најсиромашните за да зборуваат слободно и да ги споделат своите искуства, надежи и стравови.

На состаноците со фокус-групите реализирани во општина Радовиш, учествуваа 19 лица од следниве ранливи групи: невработени; родители на лица со ментална попреченост; телесни инвалиди; стари лица пензионери; припадници на ромската заедница.

Како резиме беше заклучено дека: Во однос на потребите на лицата со ментална попреченост и телесните инвалиди во општина Радовиш, пред сè, има потреба од специјализирани и сензибилизирани кадри во општината, главно, во оние институции кои функционираат како сервис на услуги (здравство, Центар за социјална работа, Локална самоуправа, јавна администрација). Во контекст на претходно кажаното, потребни се дополнителни обуки за лекарите и здравствените работници во општината. Потребно е во најскоро време да се реконструира, адаптира и да се обезбеди простор за Дневен центар за лицата со ментална попреченост од страна на Општината. Исто така, општина Радовиш треба да го преземе сервисирањето, т.е. финансирањето на Дневниот центар за овие лица. Притоа се нагласи потребата и од олеснувања/бенефиции за овие лица, пр. одредена помош и олеснување при плаќањето на електричната енергија. Исто така беше идентификувана потребата од редовен проток на информации, најмногу во однос на укинување или воведување одредени мерки за социјална заштита за да можат овие лица навреме да реагираат на настанатите промени. Во однос на невработените лица во општина Радовиш, како заклучоци беа идентификувани следниве можни насоки за надминување на нивните проблеми: во општина Радовиш се препознаваат почетоци на туризам и би требало да се работи во оваа насока, односно да се посвети внимание за изработка на стратегија за развој на туризмот во општината. Тука е истакната и потребата од супкултура, супкултурни активности како составен дел од оваа стратегија. Ова би придонело за отворање на нови работни места; покрај нови стратегии, потребна е имплементација на веќе постоечките стратегии, т.е. соодветна распределба на средства и ресурси за нивно спроведување; потребна е координација, соработка и комуникација помеѓу сите сектори и институции во општината; информирањето на населението и граѓанското право како практика во општина Радовиш, наметнува потреба од кампањи и слични активности од овој аспект. Најголемата промена која позитивно ќе влијае за задоволување на потребите на пензионерите во општина Радовиш е промена на постојниот Закон за пензии заради усогласување на пензиите со личните доходи. На локално ниво е потребно формирање мобилни тимови и одредени сервисни служби кои ќе им помагаат на старите и изнемоштени лица-самци во општината.

Глава 4 – Акциски план за спроведување на стратегискиот документ

Матрица на логичка рамка (вклучително показатели и средства за верификација за секоја утврдена стратегиска цел/дејствие, главни носители на обврски, предложен буџет и сл.).

1. Приоритетна област 1 - Намалување на сиромаштија

Стратегиска цел 1.1. – Формирање на инфо-систем за информирање на невработените лица од идентификуваните ранливи групи и потенцијалните работодавци (2011-2015)

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Развивање на постоечкиот инфо-портал наменет за невработени лица од ранливите категории граѓани	2011-2015	123.000,00 /простории постојат	Народна библиотека „Браќа Миладиновци“ ГО „Женска акција“	Зголемен процент на проток на информации; Зголемен процент на вработени лица од ранливи групи како резултат на инфо-порталот; Зголемен процент на посети на инфо-порталот.	Склучени договори со вработените лица; М1 и М2 образци; База на податоци од Агенција за вработување; Наоди и извештаи од ЦСР; Податоци и извештаи од одделението ЛЕР; Веб-извештаи и евидентна листа за посета на инфо-порталот; Извештаи од ГО.
2	Адаптација на инфо-системот за користење од страна на лица со оштетен слух, вид и говор	2011-2015	615.000,00	Народна библиотека „Браќа Миладиновци“ Граѓански организации	Зголемен број лица со оштетен слух, вид и говор кои го користат инфо- системот; Број на обуки; Број на посети на инфо-порталот; Зголемен процент на вработени лица со оштетен слух, вид и говор како резултат на инфо-порталот.	Склучени договори со вработените лица; М1 и М2 образци; База на податоци од Агенција за вработување; Наоди и податоци од ЦСР; Извештаи и податоци од ГО; Евидентна листа за посета на инфо- порталот.
3	Кампања за промовирање на инфо-порталот заради целосно информирање на невработени лица од идентификуваните ранливи категории и на работодавците	2011-2012	123.000,00	Раководител на одделение ЛЕР Народна библиотека „Браќа Миладиновци“ ГО „Женска акција“ Медиуми	Број на дистрибуирани промотивни материјали (5000 броја); Број на медиумски соопштениеја, емисии, спотови	Медиумски извештаи и видеоснимки; Примероци од промотивни материјали; Општински податоци и извештаи од одделението ЛЕР; Извештаи и податоци од ГО; Фотографи

Стратегиска цел 1.2. – Намалување на бројот на невработени лица од идентификуваните ранливи групи во општината преку стимулирање на сезонски вработувања и специјални програми за вработување, субвенционирање при вработување и самовработување, како и микрокредитирање од 5 до 10 % до 2015

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Ажурирање на податоците за бројот на невработени лица од ранливите групи	Октомври 2011	61.500,00	Раководител на одделение ЛЕР АВРМ Радовиш	Функционална и редовно ажурирана база на податоци за невработени лица од ранливите групи во општината	Статистички податоци од АВРМ; Извештај од одделението ЛЕР; Постоечка база на податоци
2	Развивање соработка помеѓу сите релевантни актери со АВРМ Радовиш	2011-2015	30.750,00	Раководител на одделение ЛЕР ГО „Женска акција“ ГО „Трудови инвалиди“ ГО „Мобилност“ ГО „Целор“	Број на реализирани средби и состаноци; Број на учесници на средбите и состаноците; Воспоставени редовни телефонски контакти; Процент на зголемена активност на АВРМ	Извештаи и податоци од одделение ЛЕР; Извештаи и податоци од АВРМ; Извештаи и податоци од вклучените ГО.
3	Поттикнување на сезонски вработувања	2011-2015	/	/	Зголемен број сезонски вработувања; Број на сезонски вработени лица од ранливите групи	Склучени договори со вработените лица; База на податоци од АВРМ; База на податоци од МСП; Наоди и извештаи од ЦСР.
4	Поттикнување на специјални програми, субвенционирање и микрокредитирање	2011-2015	/	Раководител на одделение ЛЕР; АВРМ; МСП.	10 нови програми за вработување на ранливи категории граѓани; 250 лица од ранливи групи вработени преку програмите; Зголемен број субвенции и микрокредити; Зголемен број нови бизниси; Зголемен број на самовработувања на ранливите категории на граѓани преку сопствени бизниси.	Склучени договори со вработените лица; М1 и М2 обрасци; База на податоци и извештаи од АВРМ; База на податоци од Централен регистар на РМ; Наоди и податоци од ЦСР; Извештаи/податоци од банки; Извештаи и податоци од одделението ЛЕР.

Стратегиска цел 1.3.- Едукација, преквалификација и доквалификација на невработените и социјално загрозените лица, за 15% од реалниот број до 2015 година

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Организирање курсеви за преквалификација	2011-2015	922.500,00 Постои технички капацитет (простории, обучувачи, опрема и сл.)	Раководител на одделение ЛЕР; АВРМ; Граѓански организации; Деловен сектор - МСП	Број на обуки за преквалификација; Број на лица од ранливи групи вклучени во обуките/курсовите; Зголемен број на преквалификувани лица од ранливите групи во согласност со потребите во општината; Процент на вработени преквалификувани лица од ранливите групи.	Квантитативни и квалитативни податоци од вклучени ГО и консултантски куќи од извештај за реализирани обуки; Склучени договори со вработените лица; М1 и М2 обрасци; База на податоци и извештај од АВРМ; Наоди и податоци од ЦСР; Податоци од одделението ЛЕР и МСП.
2	Организирање курсеви за учење на странски јазици и компјутери	2011-2015	922.500,00	Народна библиотека „Браќа Миладиновци“ Граѓански организации	Број на реализирани курсеви за компјутери; Број на реализирани курсеви за англиски јазик; Број на вклучени и обучени невработени лица од ранливите групи; Број на вработени лица од ранливите групи како резултат на курсевите.	Квантитативни и квалитативни податоци од вклучените ГО, библиотеката и ангажирани стручни субјекти од извештаите за реализирани обуки; Склучени договори со вработените лица; М1 и М2 обрасци; База на податоци и извештај од АВРМ; Наоди и податоци од ЦСР; Податоци од одделението ЛЕР и МСП.
3	Поддршка на занаетчиството и разни занаети (сувенири, традиционални занаетчиски производи)	2011-2015	1 845 000,00	Народна библиотека „Браќа Миладиновци“ Локални занаетчи Граѓански организации	Вклучени лица од ранливи групи во изучување и практична дејност на локални занаети; Зголемен број на учество на ранливите категории на настани; Зголемен број на самовработувања на лицата од ранливите групи.	Извештај и податоци од вклучени ГО; Податоци и наоди од ЦСР; Податоци од локални занаетчи; Склучени договори со вработените лица; М1 и М2 обрасци; База на податоци и извештај од АВРМ и Централен регистар на РМ.
4	Изработка на студија за потребите на МСП за работна сила во однос на паралелките во средното училиште и Факултетот за електротехнички науки	2011-2013	615 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи ПЕ на МОН – Радовиш Експерти	Изработена функционална студија; Отпечатена и дистрибуирана студија.	Извештај и податоци од вклучени експерти; Извештај и податоци од ПЕ на МОН – Радовиш; Извештај и податоци од Одделението за јавни дејности и општи работи; Примерок од Студијата.
5	Поведување иницијатива за усогласување на образованието со податоците од изготвената студија на локално ниво до Советот на општина Радовиш	2011-2013	61 500,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи	Процент на преземени промени за усогласување на образованието со изготвената студија на локално ниво	Извештај од ПЕ на МОН – Радовиш; Податоци и извештај од МОН; Извештај и податоци од Одделението за јавни дејности и општи работи; Записници и одлуки од Совет на општина Радовиш.

Стратегиска цел 1.4. – Уредена и промовирана индустриска зона и зголемување на можностите за самовработување на невработените лица за 5% (2011-2015)

бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Доуредување на ДУП и уредување на индустриските зони	Декември 2012	18 450 000,00	Раководител на Одделението за урбанизам на општина Радовиш	Уредена индустриска зона; Број на иницијативи за нови бизниси; Број на новоотворени бизниси кои вклучуваат ранливи категории на граѓани; Зголемен број на вработени лица од ранливите групи; Зголемен број на самовработувања на лица од ранливите групи.	Склучени договори со вработените лица; M1 и M2 обрасци; База на податоци и извештаи од АВРМ; База на податоци од Централен регистар на РМ; Наоди и податоци од ЦСР; Извештаи и податоци од Одделението за урбанизам; Примерок од ДУП.
2	Промоција на уредените индустриски зони	2011-2015	1 23 000,00	Раководител на Одделението за урбанизам	Број на изработени и дистрибуирани промотивни материјали; Број на медиумски презентации и реклами.	Медиумски податоци; Видеозаписи и реклами; Фотографии; Примероци од промотивни материјали.

**2. Приоритетна област 2 - Социјално вклучување на идентификуваните ранливи групи
Стратегиска цел 2.1. - Подигање на јавната свест за потребите на ранливите групи за 30% (2011-2015)**

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Истражување и презентација на резултатите за потребите на ранливите групи	2011-2012	615 000,00	Граѓански организации Вклучени експерти	Број на дистрибуирани прашалници (2000 испитаници); Спроведена и објавена квалитативна анализа на истражувањето.	Извештаи и податоци од вклучените ГО и експерти; Примерок од анализа.
2	Медиумска кампања за подигање на јавната свест и на припадниците од идентификуваните ранливи групи преку промотивни материјали и медиумски настапи	2011-2012	430.500,00 Има простории кои треба да се адаптираат	Граѓански организации ЦСР	Број на отпечатени и дистрибуирани промотивни материјали (20 000 леточи и 2000 брошури); Број на медиумски настапи и емисии (вклучени 3 локални медиуми).	Извештаи и податоци од вклучените ГО; Наоди и податоци од ЦСР; Медиумски податоци и извештаи (ТВ програми); Видеоснимки; Фотографии.
3	Реализација на трибини за подигање на јавната свест и на ранливите групи	2011-2012	184 500,00 постојат соодветни простории	Граѓански организации ЦСР	Број на реализирани трибини (20 трибини); Број на учесници на трибините.	Листи на присутност, извештаи и податоци од вклучените ГО; Наоди и податоци од ЦСР; Видеозаписи; Фотографии.

Стратегиска цел 2.3. - Подигање на свеста на жената во општина Конче за редовна здравствена заштита за рано откривање на малигни заболувања, како и за нивна социјална заштита за 30% (2011-2015)

Бр.	Стратегиски дејствија	Времени рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Кампања преку трибини и работилници и промотивни материјали	2011-2013-2015	30.750,00	Граѓански организации	Број на трибини и работилници; Број на посетители/учеснички; Број на печатени и дистрибуирани промотивни материјали; Намален процент на заболени жени; Зголемен процент на рано откриени и излечени жени.	Листи на присуност, извештаи и записници од вклучени ГО; Фотографии и видеоснимки; Примероци од кампањски и промотивен материјал; Наоди и извештаи од ЦСР; Здравствени картони и досиеја од матични амбуланти/лекари и лекари специјалисти.
2	Иницијативи за овозможување социјална заштита и друга должителна помош за веќе заболените лица континуирано или по потреба	2011-2015	18.450,00	Раководител на Одделение за правни и општи работи на општина Конче; Граѓански организации ЦСР.	Број на лица од оваа категорија кои добиле социјална заштита	Општински записници и извештаи од Одделение за правни и општи работи; Извештаи од вклучени ГО; Податоци од ПЕ на ФЗО; Наоди и податоци од ЦСР.

Стратегиска цел 2.4. – Подигање на јавната свест за потребите на ранливите групи за 30% (2011-2015)

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Организирање информативна кампања (трибини, промотивни материјали и сл.)	2011-2015	30.750,00	Граѓански организации	Број на реализирани трибини; Број на учесници; Број на испечатени и дистрибуирани промотивни материјали.	Листи на присутност, записници и извештаи од вклучени ГО; Примероци од промотивни материјали; Фотографии и видеоснимки.
2	Организирање групи за самопомош	2011-2015	30.750,00	Граѓански организации	Број на активни групи за самопомош; Број на учесници во групите.	Листи на присутност, извештаи и записници од вклучени ГО; Наоди и податоци од ЦСР; Фотографии.
3	Поттикнување на активни граѓански здружувања	2011-2015	30.750,00	Раководител на Одделение за правни и општи работи на општина Конче	Број на новоотворени граѓански организации; Зголемен процент на активности од страна на граѓански организации.	Извештаи и записници од Одделение за правни и општи работи и вклучени ГО; База на податоци од Централен регистар на РМ.

Стратегиска цел 2.2. - Обука на вработените во институциите и НВО секторот за работа со ранливи групи (почитување и спроведување на закони и ратификувани документи, максимално почитување на законите 2011-2015)

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Реализација на работилници со релевантни организации/ институции, семејства и други субјекти кои работат во насока за подобрување на состојбите на различните ранливи групи	2011-2015	615 000,00 простории и услови постојат	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи ЦСР Граѓански организации	Број на реализирани работилници (20 интерактивни работилници); Број на учесници (100 учесници).	Извештаи и база на податоци од Одделението за јавни дејности и општи работи; Листи на присутност, извештаи и податоци од вклучени ГО и консултанти; Наоди и податоци од ЦСР.
2	Изготвување програми за формирање, функционирање и одржливост и поддршка на постоечки волонтерски сервисни служби за поддршка на ранливите групи	Мај 2013	3 075 000,00	ЦСР ЗГ Порака - Радовиш Црвен крст Граѓански организации Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи	Број на формирани сервисни служби (2 сервисни служби); Зголемен процент на услуги од страна на постојниот Дневен центар за лица со ментална попреченост; Обезбедена редовна поддршка и соодветни простории за Дневен центар за лица со ментална попреченост; Број на изготвени програми за работа; Број на вклучени волонтери (30 волонтери); Број на приматели на услугите (200 приматели на услугите).	Извештаи и податоци од вклучени ГО и општинска организација на Црвен крст; Извештаи и податоци од ГО „Порака“ - Радовиш; Наоди и податоци од ЦСР; Извештај и база на податоци од Одделението за јавни дејности и општи работи

Стратегиска цел 2.3. – Развивање програми за вклучување на ранливите групи на локално ниво/подобрување на квалитетот на животот на овие лица за 30% (2011–2015)

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Вклучување на ранливите групи во општествените текови (културни и други настани)	2011–2015	123 000,00	ЦСР Граѓански организации Локални културни институции и организации	Број на учесници од ранливите групи во разни културни и други настани (изложби, театарски претстави и сл.)	Извештаи и податоци од вклучени ГО и културни институции и организации (Дом на култура); Наоди и податоци од ЦСР.
2	Поведување иницијатива за зголемување на ставката за 30% за социјални трансфери во буџетот на ЕЛС Радовиш	2011–2012	Не се потребни финансиски средства	Граѓански организации	Број на распишани конкурси за проекти на граѓански организации (2 во годината) распишување на конкурси за ГО); Зголемен процент на активни проекти за ранливите категории на граѓани во општината; Зголемен процент на поделени финансиски средства од страна на општината.	Записници и одлуки на Совет на Општина Радовиш; Извештаи и податоци од вклучени ГО; Наоди и податоци од ЦСР; Финансиски извештаи за општинскиот буџет.
3	Формирање на социјален фонд	2011–2015	6 150 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи Граѓански организации	Формиран и активен Социјален фонд; Зголемен процент на активности и иницијативи како резултат на Фондот; Зголемен процент на потрошени финансиски средства во областа на социјалата.	Записници и одлуки од Советот на општината и од Одделението за јавни дејности и општи работи; Извештаи и податоци од вклучени ГО; Наоди и податоци од ЦСР; Финансиски извештаи за општинскиот буџет.

Стратегиска цел 2.4. – Воспоставување механизми за идентификување, консултирање и вклучување на ранливите категории на граѓани во процесите на донесување одлуки на локално ниво (2011-2015)

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Организирање на фокус-групи како редовно воспоставена практика	2011-2015	300 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи ГО/консултанти	Број на реализирани фокус-групи; Број на учесници во фокус-групите; Зголемен процент на реализирани активности и одлуки како резултат на заклучоци од фокус-групите; Зголемен процент на вклученост на ранливите категории граѓани во процесот на одлучување.	Податоци, записници и извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работи; Записници и извештаи од консултантима/граѓански организации; Листи на присутност; Годишни и квартални извештаи за реализација на општинските програми; Записници од одржани седници на Советот на општината.
2	Редовни состаноци и контакти со граѓанските организации кои застапуваат одредени ранливи групи заради идентификување на нивните потреби	2011-2015	120 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи	Број на реализирани состаноци; Зголемен процент на активности од страна на ГО; Зголемен процент на одлуки засновани врз идентификуваните потреби на ранливите групи.	Општински записници и извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работи и извештаи и записници од вклучени ГО; Записници од одржани седници на Советот на општината.

**1. Приоритетна област 3 - Социјална заштита/преземање на дополнителни мерки за социјална заштита
Стратегиска цел 3.1. – Психосоцијална помош за ранливи групи**

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Изработка на програми за превенција и дејствување за осум идентификувани ранливи групи одделно (жртви на семејно насилство, малолетни деликвенти, корисници на дрога и алкохол, самохрани родители, сексуални работници, питачи бездомници, Роми и стари и изнемоштени лица), кои ќе се применуваат во прифатен центар	До крајот на 2011	230 000,00	ЦСР Граѓански организации Експерти	Изработени програми за превенција и дејствување за осум идентификувани ранливи групи: жртви на семејно насилство, малолетни деликвенти, корисници на дрога и алкохол, самохрани родители, сексуални работници, питачи бездомници, Роми и стари и изнемоштени лица.	Извештаи и податоци од вклучени ГО и експерти; Наоди и податоци од ЦСР; Примероци од изготвените програми.
2	Отворање на прифатен центар за припадници на осум идентификувани ранливи групи (жртви на семејно насилство, малолетни деликвенти, корисници на дрога и алкохол, самохрани родители, сексуални работници, питачи бездомници, Роми и стари и изнемоштени лица), наменет за итно дејствување во ургентни случаи, до целосно решавање на проблемот	2011-2013	1 000 000,00 простории постојат (потребно е реновирање и набавка на ентериер)	ЦСР Совет на општина Радовиш Граѓански организации	Број на прифатени лица во центарот; Број на дадени услуги/речени случаи.	Записници и одлуки од Советот на општината; Програмски извештаи и податоци од прифатен центар; Наоди и податоци од ЦСР; Извештаи и податоци од вклучени ГО.
3	Информирање и промоција на постоечкиот Центар за бесплатна правна помош во рамките на подрачното Министерство за правда	2011-2012	30 750,00	ПЕ на Министерство за правда Граѓански организации ЦСР	Број на информативни емисии и реклами (вклученост на 3 локални медиуми); Број на реализирани промотивни јавни трибини; Зголемен процент на искористени услуги од Центарот за бесплатна правна помош; Број на претставки до Канцеларијата на Народниот правобранител.	Извештаи и податоци од ТВ-програми на медиуми, видеозаписи и настапи; Извештаи и податоци од Центарот за бесплатна правна помош, ПЕ на Министерство за правда и вклучени ГО; Наоди и податоци од ЦСР; База на податоци од Канцеларијата на Народниот правобранител.
4	Развивање на програми кои ќе се применуваат во советувањата за бесплатна психосоцијална помош за жртви на семејно насилство и лица заболени од малигни заболувања	До крајот на 2011	120 000,00	ЦСР Граѓански организации Експерти	Изработени програми за советувањата за бесплатна психосоцијална помош за жртви на семејно насилство и лица заболени од малигни заболувања	Извештаи и податоци од вклучени ГО и експерти; Наоди и податоци од ЦСР; Примероци од изготвените програми
5	Отворање на советувањата за бесплатна психосоцијална помош за жртви на семејно насилство и лица заболени од малигни заболувања (во рамките на активни НВО кои работат со ранливи групи)	2011-2012	1 110 000,00 простории постојат (потребно е реновирање и набавка на ентериер)	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи ЦСР Совет на општина Радовиш Граѓански организации	Број на отворени психосоцијални советувањата (отворање на 2 советувањата во рамките на активни НВО кои работат со ранливи групи); Процент на дадени услуги/совети; Број на посетители/пријавени случаи.	Записници и одлуки од Советот на општината; Податоци и извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работи; Програмски извештаи и податоци од советувањата; Наоди и податоци од ЦСР; Извештаи и податоци од вклучените ГО.

Стратегиска цел 3.2. - Мерки и финансиски средства за одржливост на активностите

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Изградба на најмалку 1 зграда со 10 социјални станови	2011-2015	123 000 000,00 локација е обезбедена, одобрена е изградба од МТВ	Совет на општина Радовиш ЦСР МТСП МТВ	Број на корисници на социјалните станови; Намален број на социјално загрозени семејства со нерешен станбен статус.	Записници и одлуки од Совет на општина Радовиш; База на податоци на ЦСР, МТСП и МТВ; Видеоснимки и фотографии.
2	Набавка на возило кое ќе биде во сопственост на ЦСР Радовиш наменето за поддршка на ранливите групи	2011-2013	922 500,00	ЦСР Совет на општина Радовиш	Набавено возило; Број на случаи за позитивно искористување на возилото.	Записници и одлуки од Советот на општина Радовиш; Наоди и податоци од ЦСР.
3	Организирање на работни состаноци со претставници на Општина Радовиш, локалните компании и останатите релевантни актери за обезбедување на финансиски ресурси за реализација на одредени дејствија предвидени со оваа Стратегија	2011-2012	92 250,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи Граѓански организации ЦСР	Број на реализирани средбни и состаноци; Процент на обезбедени финансиски средства и реализирани стратегиски дејствија.	Листи на присутност, записници и извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работи и вклучените ГО; Финансиски извештаи за реализирани дејствија; Извештај од ревидирање на Стратегијата.

Стратегиска цел 3.3. – Овозможување на соодветна помош и поддршка на ранливите и сиромашните групи од населението од страна на општинската администрација

Бр.	Стратегиски дејствија	Временски рок	Ресурси/средства (во МКД)	Одговорен	Показатели	Верификатори
1	Зајакнување на капацитетите на општинската администрација преку вработување на социјален работник во општината	2012	800 000,00	Совет на општина Радовиш Градоначалник на општина Радовиш	Вработено лице – социјален работник во општина Радовиш	База на податоци на општина Радовиш; База на податоци на АВРМ; Формулари за вработување (М1,М2), Договор за работа.
2	Зајакнување на капацитетите на општинската администрација преку едукација на вработените за можностите и формите за развивање на социјално-заштитните функции на Општината	2011-2013	240 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи на општина Радовиш	Број на одржани обуки Број на учесници од општинската администрација во обуките Направена проценка на потребите во однос на социјално-заштитните функции на општината Формирано Одделение за социјална заштита во општина Конче Воспоставен систем/механизам за развивање на социјално-заштитните функции на општината	Листи на присутност и извештаи од обуки, фотографии од обуките; Извештај за спроведена проценка на потребите во однос на социјално-заштитните функции на општината; Податоци, записници и извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работи; Програма за работа на Одделението за социјална заштита.
3	Едукација за стратегиско планирање и изработка на програми од областа на социјалната заштита	2011-2013	345 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи во општина Радовиш	Број на вклучени лица од општинската администрација во обуки за стратегиско планирање Број на постоечки стратегии и програми од областа на социјалната заштита Број на реализирани активности од постојните програми Процент на подобрени услови за ранливите групи во општината	Консултантски извештаи од реализирани обуки, листи на присутност и фотографии; Извештаи и податоци од Одделението за јавни дејности и општи работи; Извештаи и наоди од ЦСР.
4	Проширување на формите на социјална заштита што ги реализира Општината (претежно финансиска помош) со нови форми на социјални услуги	2011-2013	2 000 000,00	Раководител на Одделението за јавни дејности и општи работи во општина Радовиш	Број на нови форми на социјални услуги кои се расположливи во општината Процент на подобрени услови на ранливите групи во општината	Извештаи од Одделението за јавни дејности и општи работи и програми за работа; Извештаи и наоди од ЦСР.
5	Зголемување на процентот што се издвојува од буџетот за социјална заштита и на ефикасноста на тие буџетски средства	2012-2015	500 000,00	Совет на општина Радовиш	Зголемен процент на општинскиот буџет за социјална заштита Процент на подобрени услови на ранливите групи во општината	Податоци и финансиски извештаи во однос на буџетот на Општината; Извештаи и наоди од ЦСР.

Анекси

Анекс 1 - Список на лица кои учествувале во Локалната партнерска група за изработка на стратегијата:

Име и презиме	Институција
Лазар Газепов	ЕЛС Радовиш
Крсте Горгиев	Бест Фуд доо
Стојка Свиркова	ЗГ Инвалиди на трудот Радовиш
Павлина Андонова	ЗГ Инвалиди на трудот Радовиш
Славе Јованов	ЗГ ЦЕЛОП
Тања Костадинова	ПОРАКА
Спасија Тушева	ЗГ Св. Спасо Радовишки
Васе Томов	МЗТИЛ Радовиш
Тања Тодорова	Совет на ЕЛС Радовиш
Верица Газепова	ЕЛС Радовиш
Билјана Илиевска	ЈЗУ Здравствен дом
Иванка Соколова	АУСЖМ Женска акција Радовиш
Павлинка Петрушева	Центар за социјални работи
Јулијана Петкова	Центар за социјални работи

Ludwig Boltzmann
Institute of Human Rights (BIM)

РАБОТИЛНИЦА ЗА СТРАТЕГИСКО ПЛАНИРАЊЕ

Подготовка на стратегија за социјална инклузија, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на локално ниво

АГЕНДА
21-23 Март 2011
Хотел „Дрим“ Струга

21.03.2011, понеделник

- 19:00 Пристигнување на учесниците во Хотел „Дрим“ најдоцна до 19:00 часот
Сместување во двокреветни соби, согласно претходно утврден распоред
- 20:00 - 20:30 Официјално отворање на работилницата
„Конгресна сала“ Хотел „Дрим“
- Поздравно обраќање - Петранка Д. Миладинова, проектен менаџер на БИМ-ФВ Скопје
 - Поздравно обраќање - претставник на МТСП
 - Поздравно обраќање - градоначалници на партнерските општини
- 20:30 - 21:30 Коктел/вечера

22.03.2011, вторник

- 09:00 - 10:30 Вовед во семинарот
Претставување, очекувања, преглед на агенда
Кратка анализа на постојните документи кои се однесуваат на социјалната сфера на општините
Дефиниции на термини
- 10:30 - 11:00 Кафе пауза
- 11:00 - 12:30 Проекција на едукативно документарен филм
за маргинализираните групи
Осврт кон родово еднаквост
- 12:30 - 14:00 Ручек
- 14:00 - 15:30 Идентификација на ранливи групи
Дефинирање на проблеми и потреби

Ludwig Boltzmann
Institute of Human Rights (BIM)

РАБОТИЛНИЦА ЗА АКЦИОНО ПЛАНИРАЊЕ

Подготовка на стратегија за социјална инклузија, социјална заштита и намалување на сиромаштијата на локално ниво

АГЕНДА
04 - 06 Мај 2011
Хотел "Молика" Пелистер

04.05.2011, среда

17:00 Пристигнување и сместување на учесниците

05.05.2011, четврток

09:00 - 10:30 Вовед, очекувања, преглед на нацрт стратегијата и резултатите од фокус групите

10:30 - 11:00 Кафе пауза

11:00 - 12:30 Разработка на стратешките цели

12:30 - 14:00 Ручек

14:00 - 15:30 Дефинирање на стратешки активности

15:30 - 16:00 Кафе пауза

16:00 - 17:30 Дефинирање на главните носители на активности и обврски

20:30 - 21:30 Вечера

06.05.2011 петок

09:00 - 10:30 Дефинирање на индикатори

10:30 - 11:00 Кафе пауза

11:00 - 12:30 Средства за верификација и буџет

12:30 - 13:00 Кафе пауза

13:00 - 14:30 План за мониторинг на стратегијата
Евалуација и затворање на работилницата

14:30 - 16:00 Ручек

16:00 Заминување на учесниците